

**TURUN
YLIOPISTO**

**Luokanopettajaopiskelijoiden ja historian
opiskelijoiden näkemyksiä museotilan
hyödyntämisestä opetuksessa**

Susanna Järvinen ja Laura Moisanen

Kandidaatintutkielma

Kasvatustieteet

Opettajankoulutuslaitos

Turun yliopisto

Huhtikuu 2024

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Kasvatustieteet

Tekijät: Susanna Järvinen, Laura Moisanen

Otsikko: Luokanopettajaopiskelijoiden ja historian opiskelijoiden näkemyksiä museotilan hyödyntämisestä opetuksessa

Ohjaaja: Yliopistonlehtori Satu Laitinen

Sivumäärä: 50 sivua

Päivämäärä: 15.4.2024

Tiivistelmä

Koulut ja museot välittävät kulttuuriperintöä uusille sukupolville. Aiempien tutkimusten perusteella museota on hyödynnetty opetuksessa monin tavoin, ja lapsille suunnatut näyttelyt lisäävät opettajien kiinnostusta tuoda oppilaita museoon.

Tässä laadullisessa tutkimuksessa selvitettiin, miten luokanopettajaopiskelijat ja historian pääaineopiskelijat hyödyntäisivät museotilaa oppimisympäristönä, kuinka he motivoisivat oppilaita ennen museovierailua ja sen aikana, sekä miten he kehittäisivät museota ajatellen lapsia ja nuoria.

Tutkimuksen aineisto on Turun yliopiston Katse historiaan -hankkeen keräämää. Aineistosta hyödynnettiin pääasiassa virikehaastattelua, jota analysoitiin aineistolähtöisesti.

Museotilan hyödyntämisessä nousivat esiin osallisuus, historiallisen kontekstin luominen ja tilan esineistö. Työtavoissa painottuivat opettajälähtöisyys ja toiminnallisuus. Osallistujat halusivat herättää historiallista empatiaa. Oppilaita motivoitaisiin kertomalla museotilan esineistä, vertailulla menneisyyden ja nykyajan välillä, tarinallisuudella ja osallistavilla, toiminnallisilla tehtävillä.

Museota kehitettäisiin lisäämällä ikätasoisia näyttelyitä, lapsia ja nuoria kiinnostavia opasteita sekä tarjoamalla elämyksellisyyttä. Tuloksista voidaan päätellä, että elämyksellisyyttä ja toiminnallisuutta pidetään tärkeinä lapsille suunnatussa toiminnassa. Jatkotutkimuksena voitaisiin tutkia lasten näkemyksiä samoista aiheista. Tuloksia voidaan hyödyntää suunniteltaessa koululaisten museovierailuja ja museoiden toiminnan kehittämisessä.

Avainsanat: Oppimisympäristö, motivaatio, museo, museopedagogiikka, luokanopettajaopiskelijat, historian opiskelijat, perusopetus.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	5
1.1. Perusopetuksen ja museoiden välinen yhteistyö	5
1.2. Aiemmat tutkimukset	6
1.3. Keskeiset käsitteet	7
1.3.1. Oppimisympäristö	7
1.3.2. Motivointi.....	8
1.3.3. Museo	8
1.3.4. Museopedagogiikka.....	9
2. Tutkimusongelmat	10
3. Menetelmä	11
3.1. Osallistujat	11
3.2. Tutkimuksen toteutus	12
3.2.1. Aineistonkeruupaikkana Luostarinmäen ulkomuseoalue	13
3.2.2. Kanervon talon olohuone.....	14
3.2.3. Välineet ja materiaalit	15
3.2.4. Aineistonkeruun vaiheet	16
3.2.5. Virikehaastattelu	17
3.3. Aineiston käsittely	19
3.3.1. Pelkistäminen ja analyysiyksiköiden muodostaminen.....	20
3.3.2. Aineiston ryhmittely ja käsitteellistäminen	23
3.4. Menetelmän eettisyys	25
3.5. Menetelmän luotettavuus	26
4. Tulokset	27
4.1. Tutkimuskysymys 1	27
4.2. Tutkimuskysymys 2	30
4.3. Tutkimuskysymys 3	35
5. Pohdinta	39
Lähteet	43
Liitteet	44
Liite 1. Katse historiaan -hankkeen 3. vaiheen haastattelun käsikirjoitus	44

Liite 2. Katse historiaan -hankkeen tutkimustiedote	46
Liite 3. Katse historiaan -hankkeen tutkimuslupalomake	48

1. Johdanto

Tässä laadullisessa tutkimuksessa selvitettiin, miten luokanopettajaopiskelijat ja historian opiskelijat hyödyntäisivät tiettyä museotilaa oppimisympäristönä ja kuinka he motivoisivat oppilaita ennen museovierailua ja sen aikana. Lisäksi tutkittiin, miten osallistujat kehittäisivät museoita lapsia ja nuoria ajatellen. Kouluilla ja museoilla on yhteinen tehtävä siirtää kulttuuriperintöä eteenpäin (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet [POPS], 2014, 16; Kallio & Elo, 2004, 6). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää kulttuuriperinnön arvostamista ja auttaa oppilaita hahmottamaan kulttuureita ajallisina jatkumoina menneisyydestä tulevaisuuteen (POPS, 2014, 18). Museoiden perustehtäviä taas ovat kokoelmien kerääminen, hoito ja säilyttäminen (Huopainen, 2000, 30). Museot täydentävät koulujen opetusta tarjoamalla oppilaiden nähtäväksi kokoelmia, jotka eivät olisi muuten saatavilla, ja siksi koulujen ja museoiden välistä yhteistyötä pidetään tärkeänä tavoitteena (Kallio & Elo, 2004, 17–18). Opettajien kannattaa siis hyödyntää museoita opetuksessaan. Koulujen museovierailujen toteuttamisessa on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden viihtyminen, jotta he saisivat museoista hyviä kokemuksia ja kiinnostuisivat käymään museoissa myöhemminkin (Kallio & Elo, 2004, 142).

1.1. Perusopetuksen ja museoiden välinen yhteistyö

Museoita on hyödynnetty opetuksessa kauan, sillä tiedetään, että opetustoimintaa on järjestetty jo antiikin Kreikan Museionissa (Palviainen, 2000, 123). Suomessa vuonna 1923 perustettu Museoliitto on pyrkinyt toimintansa alusta alkaen edistämään museoiden opetustoimintaa (Palviainen, 2000, 124). Ajan kuluessa museoiden yleisöt ja kohderyhmät ovat muuttuneet, niiden opetustoiminta on vahvistunut ja toiminta on monipuolistunut monin tavoin (Huopainen, 2000, 30). Museoita ja museotoimintaa kehitetään jatkuvasti. 1960-luvulta lähtien museoiden opetustoimintaa on kehitetty elävämmäksi ja monipuolisemmaksi sekä käytännön, että teorian näkökulmista ja nykyään myös kasvatuksellisen toiminnan päämäärät ja keinot ovat osa museoiden toimintaa (Kallio & Elo, 2004, 17; Heinonen & Lahti, 1988, 179). Opetustehtäviin erikoistuneen museohenkilökunnan, museolehtoreiden määrä on lisääntynyt 1970-luvulta alkaen tasaisesti, ja he kehittävät museoiden ja koulujen välistä yhteistyötä (Kallio & Elo, 2004, 17).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan historian opetuksessa tavoitteena on herättää oppilaissa kiinnostusta mennyttä aikaa kohtaan, ja opetuksessa tulee korostaa toiminnallisia ja elämyksellisiä työskentelytapoja (POPS, 2014, 257). Museot tarjoavat oppilaille uusia näkökulmia. Opastuksessa on viime vuosikymmeninä otettu huomioon oppilaiden tarpeita esimerkiksi lisäämällä opastusten interaktiivisuutta, erilaisia opetusmenetelmiä, painotusta valittuihin teemoihin ja mahdollisuuksia itse kokeilla asioita (Palviainen, 2000, 126). Nykyään museoita on monenlaisia, ja ne tarjoavat mahdollisuuksia erilaiseen oppimiseen; museoissa voidaan painottaa tiedon antamista tekstien ja valmiiden viitteiden avulla tai omien havaintojen tekemistä, näkemistä ja aistimista (Hänninen, 2000, 134). Ymmärretään, ettei pelkkä kuunteleminen riitä, vaan oppilaat tarvitsevat mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja omien tulkintojensa jakamiseen, jolloin oppilas ei ole oppimisessaan enää vain vastaanottava objekti, vaan myös tekevä subjekti (Kallio & Elo, 2004, 55). Oppilaan täytyy antaa kysyä, vertailla, keskustella ja ilmaista itseään, sillä silloin hän käsittelee ja sanoittaa opittavia asioita uudelleen (Kallio & Elo, 2004, 55).

Perusopetuksen ja museoiden välinen yhteistyö tarkoittaa käytännössä useimmiten oppilasryhmien vierailuja museoissa. Museovierailua voi opastaa luokan oma opettaja tai muu henkilö, joka tuntee näyttelyn. Oppaan kertomat asiat tarjoavat vierailijoille tarkastelukulmia näyttelyn tulkitsemiseen, ja opas voi muotoilla kertomustaan kuulijoiden tarpeita huomioiden; esimerkiksi koululaisia varten voidaan muodostaa yhteyksiä museon ja kouluopetuksen tai oppilaan arkielämän välillä, tai tuoda esille näyttelyn kasvattavia ja eettisiä näkökulmia (Hänninen, 2000, 135). Ennen opastusta oppaan on tärkeää valmistautua tutustuen ennalta museotiloihin, ja pohtia, millaisia näkökulmia tuo vierailun aikana esille. Opettajan on hyvä miettiä, liittyykö museovierailun sisältö opetuksessa aiemmin käsiteltyihin teemoihin, vai onko se opetuksesta irrallinen kokonaisuus (Kallio & Elo, 2004, 138).

1.2. Aiemmat tutkimukset

Aiempien tutkimusten perusteella tiedetään, että opettajat hyödyntävät opetuksessaan museoita, ja niiden lisäksi hyvin erilaisia historiallisia ympäristöjä. Ruotsalaisessa tutkimuksessa Stolare, Ludvigsson ja Trenter tutkivat museoiden ja historiallisten ympäristöjen merkitystä opetuksessa ja opettajien suhtautumista niihin. Heidän mukaansa monet opettajat ottavat mielellään yhteyttä historiallisen kohteen henkilökuntaan suunnitellessaan vierailua ja hyödyntävät esimerkiksi museoiden tarjoamia opastuksia. Opettajat kokivat, että museoiden koululaisia varten valmiiksi suunnittelemat näyttelyt ja

opastukset helpottivat heidän työtään, ja lisäsivät opettajien kiinnostusta tuoda oppilaitaan museoon. (Stolare, Ludvigsson, & Trenter, 2021, 268–269.)

Tämä tutkimus liittyy aikaisempiin tutkimuksiin siten, että tässä tutkimuksessa hyödynnettiin ja yhdistettiin aiempia tutkimustuloksia eri tieteenaloilta: kasvatustieteestä, historiasta ja kulttuurintutkimuksesta. Tässä tutkimuksessa tutkittiin tarkemmin, miten Suomessa maisterivaiheessa olevat historian pääaineopiskelijat ja luokanopettajiksi opiskelevat käyttäisivät museotilaa oppimisympäristönä, motivoisivat oppilaita museovierailuun liittyen ja kehittäisivät museoita lapsia ja nuoria ajatellen. Tutkittaessa motivointia hyödynnettiin aiempaa tutkimusta motivaatiosta. Tutkimuksen kohteena olivat siis eri tieteenalojen opiskelijoiden näkemykset samasta tilanteesta, jossa oli esillä kasvatustieteen, historian ja kulttuurintutkimuksen teemoja.

1.3. Keskeiset käsitteet

Tämän tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat oppimisympäristö, motivointi, museo ja museopedagogiikka. Käsitteet muodostavat yhdessä vuorovaikutteisen kokonaisuuden, sillä museo fyysisenä ympäristönä toimii oppimisympäristönä, jossa toteutetaan museopedagogiikkaa, ja motivoinnilla pyritään lisäämään toiminnan mielekkyyttä sekä tehostamaan oppimista. Näin käsitteet liittyvät vahvasti toisiinsa.

1.3.1. Oppimisympäristö

Oppimisympäristöt ovat fyysisiä, psykologisia, sosiaalisia ja pedagogisia tilanteita, joissa tapahtuu oppimista, ja koulun lisäksi mikä tahansa vuorovaikutteinen ympäristö voi toimia oppimisympäristönä (Piispanen, 2008, 13, 15). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin ja asioiden tarkasteluun eri näkökulmista, ja niiden valinnassa tulee ottaa huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella (POPS, 2014, 29). Tässä tutkimuksessa keskitytään museoihin ja tiettyyn museotilaan oppimisympäristönä. Oppimisympäristön tulee tarjota erilaisia resursseja asioiden ymmärtämiseksi ja se antaa puitteet opiskelulle vaikuttaen opiskelutapoihin ja tuloksiin (Piispanen, 2008, 15, 18). Museoiden oppimiselle tarjoamia resursseja ovat esimerkiksi tilat, luokahuoneille vaihtoehtoiset oppimisympäristöt, asiantuntevat museo-oppaat, museopedagogit, kokoelmat ja muut esineet, joihin koulun omat resurssit eivät riittäisi. Paikkakunnan mukaan opettajilla voi

olla runsaastikin valinnanvaraa siinä, millaisiin museoihin he haluavat viedä oppilaansa ja missä puitteissa museopedagogiikkaa toteutetaan.

1.3.2. Motivointi

Motivaatio on henkilön käyttäytymistä virittävä ja säätelevä voima, joka koostuu kolmesta osasta: tavoitteista, tunteista ja odotuksista (Lepola & Vauras, 2002, 15). Se on vireyttä, joka kumpuaa henkilön kiinnostuksesta jotakin asiaa kohtaan. Itsemääräämisteorian mukaan motivaation keskeisiä elementtejä ovat tiivistetysti henkilön kokemukset omasta pätevyydestä, autonomiasta ja yhteisöllisyydestä (Deci & Ryan, 2008, 182). Motivoinnilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa pyrkimystä motivaation lisäämiseen eri keinoin. Motivaation koostuessa tavoitteista, tunteista ja odotuksista motivointi tarkoittaa näistä osa-alueista yhden tai useamman vahvistamista jollakin tavalla. Tässä tutkimuksessa selvitettiin, millaisilla keinoilla voitaisiin motivoida oppilaita eli vahvistaa heidän kiinnostustaan museoihin ja museovierailuihin liittyen. Motivoinnut oppilas on innostunut aiheesta, mikä helpottaa oppimista ja saa sen tuntumaan oppilaalle mielekkäältä (Salonen, Lehtinen & Olkinuora, 1998, 121). Onnistuneella motivoinnilla voitaisiin sekä tehostaa oppimista että vahvistaa oppilaiden positiivisia kokemuksia museoista.

1.3.3. Museo

Museolla tarkoitetaan yleisesti hyväksytyyn määritelmän mukaan pysyviä, yhteiskuntaa palvelevia, yleishyödyllisiä ja viranomaisen valvonnassa toimivia laitoksia, jotka ovat säännöllisesti avoinna yleisölle, eivät toimi kaupallisin periaattein tuottaakseen voittoa ja joiden palveluksessa on museoammatillista henkilökuntaa tallentamassa, säilyttämässä, tutkimassa ja pitämässä näytteillä tutkimusta, opetusta ja mielihyvän tuottamista varten aineellisia todistuskappaleita luonnon ja ihmisen kehityksestä (Heinonen & Lahti, 1988, 15). Tässä tutkimuksessa tutkimusympäristönä ja tutkimuksen kohteena oli Turussa sijaitseva Luostarinmäen ulkomuseoalue ja sieltä valittu tietty museotila, Kanervon talo, jonka olohuoneeseen tutkimus keskittyi. Lisäksi haastatteluiden perusteella selvitettiin osallistujien näkemyksiä ja käsityksiä museoista ja siitä, miten he haluaisivat kehittää museoita.

1.3.4. Museopedagogiikka

Museopedagogiikalla tarkoitetaan museoiden itsensä valitsevia tietoisia opetuksellisia ja kasvatuksellisia tavoitteita ja niiden toteuttamiseen pyrkivää toimintaa vuorovaikutuksessa koulun tai muun kohderyhmän kanssa (Heinonen & Lahti, 1988, 181). Museoiden opetustoiminta on seurannut kasvatus- ja opetusalan yleisiä teorioita ja käytännön sovelluksia, ja opetuksessa on pyritty kehittämään lähestymistapaa esineorientoituneesta ihmisorientoituneeksi, jolloin opetuksen lähtökohtina eivät olisi enää pelkästään yksittäiset museoesineet (Palviainen, 2000, 125).

Ennen museoesineet olivat museopedagogiikassa keskiössä, kun taas tänä päivänä esineet ovat lähinnä keino herättää kävijöitä oppimaan. Esine, joka ei herätä tunteita, ei käynnistä oppimista. Mikäli esine taas herättää kävijässä tunteita, kuten mielenkiintoa tai nostalgiaa, voi se käynnistää oppimisprosessin. (Kallio & Elo, 2004, 53.)

Tässä tutkimuksessa tutkittiin sitä, millaisia käsityksiä tutkittavilla oli museopedagogiikasta ja millaista museopedagogiikkaa he itse toteuttaisivat. Tutkimusaineistona olivat taustatietolomakkeet, virikehaastattelut ja osallistujien itse kirjoittamat mainostekstit keskustelun kohteena olevasta museoilasta, jossa he vierailevat juuri ennen haastattelua.

2. Tutkimusongelmat

Tutkimuskysymys 1:

Miten luokanopettajaksi opiskelevat ja historian pääaineopiskelijat hyödyntäisivät tiettyä, samaa museotilaa oppimisympäristönä?

Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää, miten osallistujat hyödyntäisivät museotilaa oppimisympäristönä. Jotta vastaukset olisivat vertailtavissa keskenään, päätettiin tutkia osallistujien vastauksia samasta museotilasta. Osallistujiksi valittiin sekä luokanopettajaopiskelijoita että historian opiskelijoita, sillä eri pääaineita opiskelevilla henkilöillä saattaisi olla erilaisten taustojensa takia jollakin tavalla keskenään erilaisia näkemyksiä samasta tilasta.

Tutkimuskysymys 2:

Kuinka luokanopettajaopiskelijat ja historian opiskelijat motivoisivat oppilaita ennen museovierailua ja sen aikana?

Tässä tutkimuksessa selvitettiin, millaisilla keinoilla osallistujat motivoisivat oppilaita, eli kuinka he vahvistaisivat oppilaiden kiinnostusta museoihin ja museovierailuihin liittyen. Motivoitunut oppilas on innostunut aiheesta, mikä helpottaa oppimista ja saa sen tuntumaan oppilaalle mielekkäältä (Salonen, Lehtinen & Olkinuora, 1998, 121).

Tutkimuskysymys 3:

Miten luokanopettajaopettajaopiskelijat ja historian opiskelijat kehittäisivät museoita ajatellen lapsia ja nuoria?

Museovierailuiden toteuttamisessa on hyvin tärkeää ottaa huomioon lasten viihtyminen, jotta he saisivat museoista hyviä kokemuksia ja kiinnostuisivat käymään museoissa myöhemminkin elämänsä aikana (Kallio & Elo, 2004, 142). Tämän takia museoiden kehittäminen lasten ja nuorten näkökulmasta on tärkeää. Tässä tutkimuksessa halutaan löytää opiskelijoiden, eli tulevaisuuden ammattilaisten näkemyksiä siitä, minkälaista kehitystä museot tarvitsivat.

3. Menetelmä

Tässä laadullisessa tutkimuksessa selvitettiin, millaisia käsityksiä osallistujilla oli museopedagogiikasta ja millaista museopedagogiikkaa he itse toteuttaisivat. Tutkimuksen aineistona käytettiin Katse historiaan -tutkimushankkeessa syksyllä 2023 kerättyä aineistoa, joka sisälsi taustatietolomakkeita, osallistujien kirjoittamia lyhyitä mainostekstejä museotiloista, virikehaastattelu- ja katseenseuranta-aineistoa. Katse historiaan: menneisyyden kohtaaminen kuvissa, virtuaalitodellisuudessa ja museoympäristöissä - hanke oli Suomen Akatemian rahoittama Turun yliopiston viisivuotinen tutkimushanke vuosina 2021–2026, ja se jakautui viiteen lyhyempään vaiheeseen. Tutkimusryhmän jäseniä olivat Marjaana Puurtinen ja Jan Löfström, ja tutkimuksessa oli mukana heidän lisäksi tutkimusharjoittelijoita ja tutkimusavustajia. Tämän kandidaatintutkielman aineisto oli hankkeen kolmannen tutkimusvaiheen aineistoa, ja tämän tutkielman tekijät osallistuivat aineiston keruuseen ja käsittelyyn tutkimusavustajina. Tässä luvussa kuvaillaan, millaista Katse historiaan -hankkeen kolmannen vaiheen aineisto oli, ja miten se oli kerätty. Lisäksi kerrotaan, mitä osia kyseisestä aineistosta hyödynnettiin tässä tutkimuksessa ja kuinka aineistoa käsiteltiin.

3.1. Osallistujat

Osallistujien rekrytoinnista vastuussa olivat Katse historiaan -hankkeen tutkimusryhmän jäsenet. He kutsuivat kolmanteen vaiheeseen osallistujia Turun yliopiston humanistisen tiedekunnan historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitokselta sekä kasvatustieteellisen tiedekunnan opettajankoulutuslaitokselta. Osallistujiksi kutsuttiin maisterivaiheen luokanopettajaopiskelijoita ja historian opiskelijoita. Maisterivaiheen historian opiskelijoilla oli suoritettuna historian perusopinnot ja luokanopettajaopiskelijoilla monialaisten opintojen historian osuus. Palkkioksi osallistumisesta osallistujat saivat halutessaan allekirjoituksen luento- tai seminaaripassiin, jolloin osallistuminen vastasi yhtä luentoa tai seminaaria.

Tutkimus toteutettiin suomeksi, joten osallistujien oli osattava suomea sujuvasti.

Tutkimuksessa käytettiin katseenseurantalaseja, joita ei voida yhdistää silmälaseihin, joten voidakseen osallistua tutkimukseen osallistujilla oli oltava riittävän hyvä näkö ilman silmälaseja tai piilolinssit. Tutkimusympäristö oli osittain esteellinen, sillä museotiloissa, joissa tutkimus toteutettiin, oli portaita.

Katse Historiaan –hankkeen osallistujien joukosta valittiin tähän tutkimukseen taustatietolomakkeiden ja haastattelussa kysytyjen taustatietojen perusteella neljä opiskelijaa. Heistä kaksi opiskeli luokanopettajiksi ja kahden pääaineena oli historia. Osallistujilla oli anonyymit koodit Katse historiaan -hankkeessa. Tässä tutkimuksessa heille luotiin uudet koodit heidän pääaineidensa mukaan. Luokanopettajaopiskelijat olivat koodilla LO1 ja LO2, historian pääaineopiskelijat olivat H1 ja H2.

LO1 oli maisterivaiheen luokanopettajaopiskelija, joka oli opiskellut myös erityispedagogiikkaa.

LO2 oli maisterivaiheen luokanopettajaopiskelija. Tutkimuksen aikana hän työskenteli päätoimisesti opettajana, ja hänellä oli jo jonkin verran opetuskokemusta.

H1 oli historian maisterivaiheen opiskelija, jonka pääaineena oli kulttuurihistoria. Hänellä oli neljä sivuainetta humanistisessa tiedekunnassa, ja niistä tähän tutkimukseen liittyi vanhojen aikojen oppikokonaisuus.

H2 oli historian maisterivaiheen opiskelija, jonka pääaineena oli kulttuurihistoria. Hänellä oli kolme sivuainetta humanistisessa tiedekunnassa, ja niistä tähän tutkimukseen liittyi folkloristiikka.

3.2. Tutkimuksen toteutus

Katse historiaan -hankkeen kolmannen vaiheen aineistonkeruuta toteuttivat hankkeen tutkimusharjoittelijat. Tämän tutkielman kirjoittajat toimivat tutkimusavustajina. Aineistonkeruun osa-alueita olivat museotilojen katselu ja samalla katseenseurantamateriaalin kerääminen, 12-vuotiaille lapsille suunnatun mainostekstin kirjoittaminen nähdystä museotilasta, virikehaastattelu katseenseurannan videomateriaalia hyödyntäen ja taustatietolomakkeen täyttämisen. Tutkimusharjoittelijat ohjasivat osallistujia museotilojen katselussa, antoivat heille tehtävät, tallensivat video- katseenseuranta- ja äänitallenneaineistot ja haastattelivat heitä. Tutkimusavustajat toimivat apuna tutkimustilanteen esivalmisteluissa ja käytännön tehtävissä tilanteen aikana.

3.2.1. Aineistonkeruupaikkana Luostarinmäen ulkomuseoalue

Tutkimusaineisto kerättiin Turussa, Luostarinmäen ulkomuseoalueella (kuva 1). Museoalue on entinen asuinalue, joka on jätetty sellaiseksi, kuin se on ollut noin vuonna 1900.

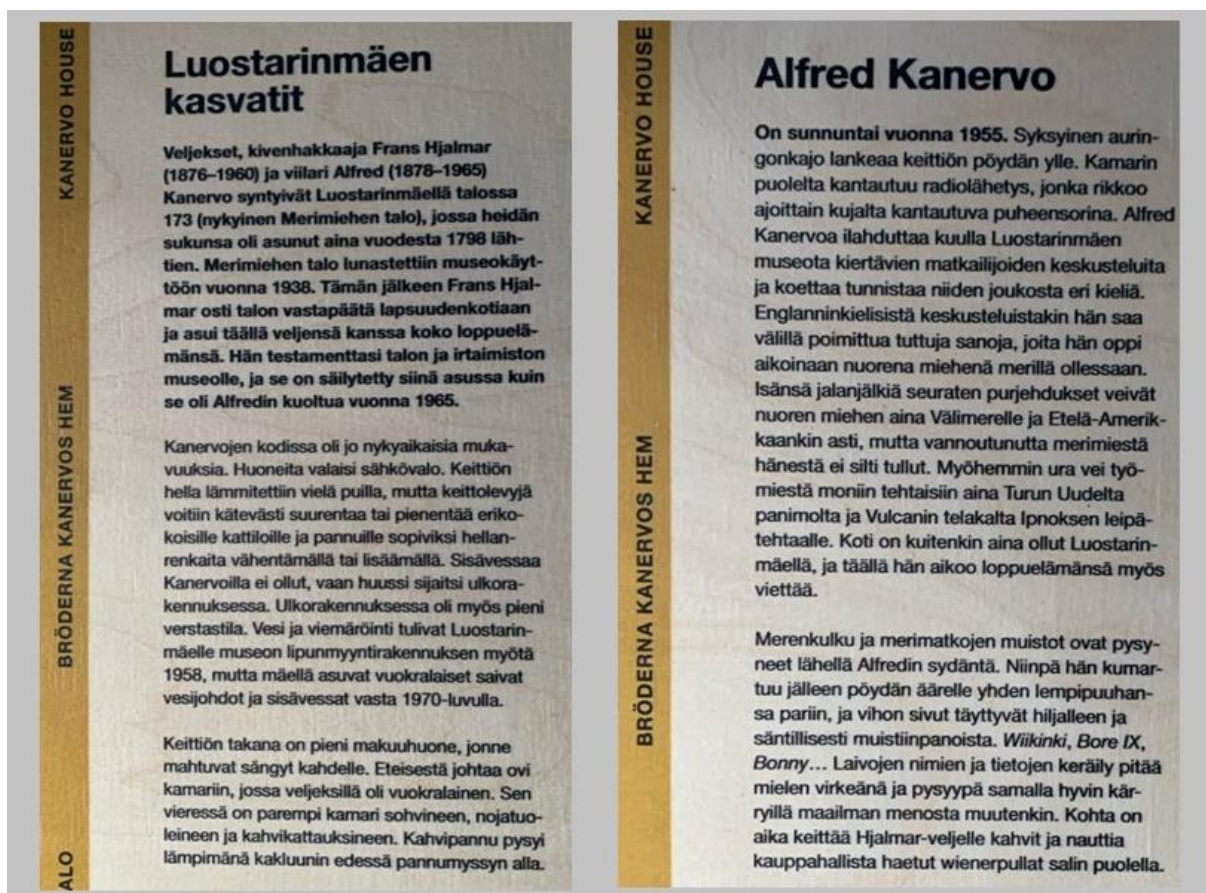
Tutkimusryhmän jäsenet olivat sopineet museon ja museokeskuksen henkilökunnan kanssa, että tutkimusta tehtiin arkisin virka-aikaan rajatussa osassa museoaluetta, kun museo oli suljettu talvikaudeksi syksyllä 2023. Näin tiedonkeruu ei häirinnyt museon normaalia toimintaa tai kävijöitä, eivätkä kävijät päätyneet vahingossa tutkimusvideoille.

Kuva 1. Luostarinmäen ulkomuseoaluetta syksyllä 2023. Kuva: Susanna Järvinen. Oikeudet kuvan käyttöön: Turun museokeskus.

3.2.2. Kanervon talon olohuone

Tässä tutkimuksessa keskityttiin Luostarinmäen ulkomuseoalueen yhteen sisätilaan, Kanervon talon olohuoneeseen. Katse historiaan -hankkeen aineistosta käytettiin valittujen neljän osallistujan tekstejä ja haastatteluvastauksia Kanervon talon olohuoneesta. Aineistoa kerätessä osallistujille ei ollut annettu mitään ennakkotietoja tilasta, ja tilan eteisessä normaalisti yleisön nähtävillä olevat museotekstitkin (kuva 2.) oli piilotettu kankaan taakse.

Kuva 2. Nämä museotilan eteisessä olevat kaksi erillistä museotekstiä olivat tutkimuksen ajan piilotettuna osallistujilta. Kuva: Laura Moisanen. Oikeudet kuvan käyttöön: Turun museokeskus.

Osallistajat eivät myöskään nähneet tiloja etukäteen, elleivät olleet vierailleet museossa aiemmin. Kun osallistuja ohjattiin tilaan, hänellä oli katseenseurantalasit valmiiksi päässään. Tutkimusharjoittelija kertoi hänelle, kun hän sai avata oven, josta näki museotilan. Oven avautuessa tutkimusharjoittelija aloitti katseenseurannan tallennuksen, ja osallistujalla oli noin 20 sekuntia aikaa katsella tilaa (Kuva 3).

Kuva 3. Kanervon talon olohuone. Kuva: Laura Moisanen. Oikeudet kuvan käyttöön: Turun museokeskus.

3.2.3. Välineet ja materiaalit

Katse historiaan -hankkeen tutkimuksessa tutkimusharjoittelijat käyttivät Tobii Pro Glasses 3 -katseenseurantalaseja tallentamaan tutkimukseen osallistuvien silmän liikkeitä. Niitä käytettiin Tobii Glasses Controller -tietokoneohjelman kanssa. Lasien avulla pystyttiin tallentamaan sekä osallistujan pupillien liikkeitä että etunäkymä, mihin hänen kasvonsa osoittivat. Lisäksi tallennettiin äänet, mutta osallistujan kasvoja ei videoitu. Myöhemmin siis voitiin katsoa videolta, mitä osallistuja oli nähnyt ja mihin hän kohdisti katseensa.

Katseenseuranta oli Katse historiaan -hankkeessa keskeinen osa tutkimusasetelmaa. Tässä tutkielmassa ei kuitenkaan analysoida tai tulkita katseenseuranta-aineistoa sellaisenaan, vaan sitä käsitellään haastattelun virikemateriaalina.

Katse historiaan -hankkeen tutkimusryhmän jäsenet tekivät taustatietolomakkeet REDcap-ohjelmalla ja osallistujat täyttivät ne yliopiston kannettavalla tietokoneella.

Taustatietolomakkeella selvitettiin osallistujan perustietoja, kokemusta historian parissa ja sitoutumista historian tuntemukseen harrastuksena tai ammattina. Lomakkeet oli suunniteltu

niin, että vastaukset voitiin anonymisoida. Kysymykset pohjautuivat lomakkeeseen, jota oli käytetty Katse historiaan-hankkeen aiemmissa vaiheissa 1 ja 2.

3.2.4. Aineistonkeruun vaiheet

Katse Historiaan-hankkeen kolmannen vaiheen tutkimustilanteeseen sisältyi kuusi vaihetta, jotka toteutettiin kaikille osallistujille samalla tavalla, samoissa museotiloissa. Vaiheet kestivät kullakin osallistujalla yhteensä noin 70–90 minuuttia. Tutkimusharjoittelija ohjasi osallistujan käymään kolmessa eri museotilassa, joista ensimmäinen oli harjoitustila. Lopuksi tutkimusharjoittelija haastatteli osallistujaa ja osallistuja täytti taustatietolomakkeen.

Käytännössä tutkimuksen vaiheet etenivät seuraavasti:

Vaihe 1: Tutkimusharjoittelija ja -avustaja vastaanottivat osallistujan hänen saapuessaan museoalueelle ja ohjasivat hänet Mamselli-nimiseen lämmitettyyn, osittain nykyaikaistettuun tilaan. Hankkeen tutkimusryhmän jäsenten luomat tutkimuslupalomake ja tietosuojaseloste, jotka oli jo aiemmin lähetetty osallistujalle sähköpostiin, olivat siellä nähtävissä, ja osallistuja allekirjoitti suostumuksen tutkimukseen. Tutkimusharjoittelija esitteli hänelle katseenseurantalaset ja kertoi, kuinka tutkimus etenee sekä millainen tehtävä siihen liittyy.

Vaihe 2: Eri tilojen välillä liikuttiin ulkona museoalueella. Osallistuja ohjattiin harjoitustilaan, jossa hän sai harjoitella tehtävää. Osallistujalle korostettiin tämän olevan harjoitus. Tilaan tultaessa tutkimusharjoittelija kertoi osallistujalle, että hänellä on 20 sekuntia aikaa katsella tilaa, ja hänelle kerrottiin suullisesti seuraava tehtävä, joka oli kaikissa tiloissa sama:

Olet oppaana Luostarinmäen museossa. Museoon on tulossa 12-vuotiaiden lasten oppilasryhmä historian oppitunnillaan. Haluat herättää oppilaiden kiinnostuksen museovierailua kohtaan jo etukäteen. Päätät käydä katsomassa kolmea museon tilaa ja laatia niistä mahdollisimman houkuttelevat lyhyet tekstit. Lähetät tekstit opettajan kautta oppilaille museovierailua edeltävänä päivänä. Miten siis myisit museokäynnin oppilasryhmälle?

Tehtävänannon kuultuaan osallistuja sai avata oven ja katsella museotilaa noin 20 sekunnin ajan katseenseurantalasetin läpi ja tutkimusharjoittelija otti aikaa. Sitten osallistujaa pyydettiin kääntymään ja sulkemaan ovi. Osallistuja ohjattiin istumaan ja kirjoittamaan kannettavalle tietokoneelle lomakepohjaan vastauksensa aiemmin mainittuun tehtävänantoon, joka oli myös tekstimuodossa näkyvillä lomakepohjassa. Vastausaikaa annettiin viisi minuuttia ja tekstin maksimipituus oli 400 merkkiä. Tutkimusavustaja otti aikaa ja kertoi osallistujalle, kun aikaa

oli enää puoli minuuttia jäljellä. Kun osallistuja oli valmis, tutkimusavustaja merkitsi muistiin vastaamiseen käytetyn ajan.

Vaihe 3: Osallistuja ohjattiin tilaan 1, jossa hänelle kerrottiin tämän olevan ensimmäinen varsinainen tutkimustila. Tilassa toimittiin samoin kuin harjoitustilassa (vaihe 2). Tila 1 oli joko Kanervon talon olohuone tai Soitinrakentajan verstaas: Osallistujista puolet vietiin ensin Kanervon taloon ja puolet soitinrakentajan verstaalle, jotta tilojen järjestys vaikuttaisi vastauksiin mahdollisimman vähän. Kaikki osallistajat vietiin molempiin tiloihin.

Vaihe 4: Osallistuja ohjattiin tilaan 2, jossa toimittiin samoin kuin harjoitustilassa ja tilassa 1 (vaiheet 2 ja 3). Tila 2 oli joko Kanervon talon olohuone tai Soitinrakentajan verstaas riippuen siitä, kummassa tilassa osallistuja oli jo käynyt vaiheessa 3.

Vaihe 5: Kun osallistuja oli vierailut jokaisessa kolmessa tilassa ja kirjoittanut niistä vastauksensa, palattiin Mamselliin. Tutkimusavustaja tarjoi osallistujalle kahvia tai teetä sekä keksejä. Osallistuja sai pienen tauon tilojen kiertämisen ja haastattelun välillä, mikä oli tärkeää, koska se saattoi hieman rentouttaa ilmapiiriä. Samalla tutkimusarjoittelijalla oli aikaa laittaa välineet valmiiksi haastattelua varten. Tutkimusarjoittelija haastatteli osallistujaa. Haastattelun aikana osallistuja sai nähdä ja halutessaan vapaasti kelata omia katseenseurantavideoitaan, lukea kirjoittamansa vastaukset ääneen sekä täydentää niitä suullisesti. Haastattelukysymykset ovat Liitteessä 1.

Vaihe 6: Osallistuja vastasi sähköiseen taustatietolomakkeeseen.

3.2.5. Virikehaastattelu

Katse historiaan -hankkeen haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina virikehaastatteluina. Virikehaastatteluissa käytetään apuna virikkeitä, jotka voivat olla esimerkiksi kuvia (Törrönen, 2017, 233). Haastattelutilanteessa virikkeenä oli hetkeä aiemmin kuvattu katseenseurantavideo museotilasta ja myöhemmin pysäytyskuva samasta videosta. Videon ja kuvan kautta osallistuja sai nähdä tilan uudelleen samanlaisena kuin oli sitä hetkeä aiemmin katsonut. Videolla näkyi pienellä ympyrällä rajattuna alue, mihin osallistuja oli kulloinkin kohdistanut katseensa. Näin osallistuja saattoi katsoa, mitä oli katsonut, ja toisaalta näki kaiken muun, mitä ehkä ei ollut katsonut tai huomannut. Haastattelun lopussa käsiteltiin vielä joitakin teemoja ilman virikkeitä.

Virikehaastattelussa virikkeillä on erilaisia tehtäviä. Virike on haastattelussa yksi vuorovaikutuksen osapuoli, joka voi toimia yhtenä kertojana tuoden haastattelijan ja haastateltavan keskusteluun jotakin lisää. Virikkeet voivat toimia johtolankoina, jotka aktivoivat haastateltavia kertomaan, kuinka he esimerkiksi hyödyntäisivät tiettyjä, kuvissa näkyviä esineitä tai tiloja. Virikkeet johtolankoina voivat myös auttaa haastateltavaa palauttamaan mieleensä tietoja, kokemuksia ja tulkintoja historiasta. Kun virikkeitä käytetään johtolankoina, haastateltavaa voidaan pyytää eläytymään johonkin tilanteeseen, ja eläytymisen avulla voidaan etsiä muunnelmia sosiaalisille tilanteille. (Törrönen, 2017, 239–242.)

Tässä haastattelussa virike toimi kertojana, jonka avulla haastateltava sai mahdollisuuden tulkita sekä tilaa, että omia valintojaan uudelleen. Virike toimi johtolankana esittäen paikkaa, jossa tutkimuksen kohteena oleva kuvitteellinen museovierailu ja opastukset tapahtuvat. Videolla ja kuvassa näkyvä huoneen irtaimisto tarjosi runsaasti pienempiä johtolankoja, joihin haastateltava saattoi tarttua haastattelun aikana. Haastateltavaa pyydettiin eläytymään tilanteeseen, jossa hänen tulisi toimia oppaana 12-vuotiaiden oppilaiden ryhmälle samaa tilaa hyödyntäen. Katseenseurantavideo ja lupa kelata sitä uudelleen tarjosi haastateltavalle mahdollisuuden palata tilaan ja poimia sieltä sellaisiakin teemoja tai yksityiskohtia, joita haastateltava ei ollut lyhyen kahdenkymmenen sekunnin katselun aikana ehtinyt huomata.

Virikettä voidaan käyttää myös pienoismaailmana, joka tuo esille todellisuuden eri puolia. Pienoismaailmaksi valitun virikkeen tulisi muodostaa selkeä kokonaisuus, jossa tutkimuskohde on kuvattu keskeisissä konteksteissaan. Lisäksi virike voi toimia myös provosoijana: Se voi olla tahallisesti provosoiva, tai haastateltava voi tulkita sen provosoivaksi. Haastattelijan tehtävänä on ohjata haastateltavaa kysymysten avulla tulkitsemaan virikettä toivotusta näkökulmasta. (Törrönen, 2017, 243, 246, 250.)

Katseenseurantavideo ja pysäytyskuva huoneesta toimi pienoismaailmana, oman aikansa tilana, jossa oli näkyvillä entisen asukkaansa elämäntyyli. Virikkeenä ne toivat esille menneen ajan arkielämän eri puolia ja laajempaakin yhteiskunnallista kontekstia. Ilman pohjatietoja ja aikakauden tai paikallishistorian tuntemusta osallistujien oli vaikeaa tulkita tilaa täsmällisesti oikein, mikä vaivasi osaa heistä. Tutkimuksen kohteena ei kuitenkaan ollut osallistujien historian tuntemus, ja siksi haastattelijat kertoivat heille, ettei haastatteluun ollut oikeita tai vääriä vastauksia.

Videon avulla osallistujaa pyydettiin muistelemaan, mitä hän oli ajatellut katsellessaan tilaa. Osallistuja sai haastattelun aikana vapaasti kelata videota tai pysäyttää sen haluamaansa kohtaan. Videon pysäytyskuvaa hyödynnettiin haastattelussa myöhemmin myös kuvana huoneesta, kun kysyttiin, millä tavoin osallistuja käyttäisi kuvassa näkyvän tapaista historiallista ympäristöä opastuksessaan. Haastattelun lopussa oli yleisemmin museoita ja historiallisia ympäristöjä koskevia kysymyksiä, joita käsiteltiin ilman virikkeitä.

3.3. Aineiston käsittely

Jokaisesta osallistujasta kerättiin Katse historiaan –hankkeen kolmannessa vaiheessa neljää erityyppistä aineistoa: Taustatietolomakkeet, taustatietolomakkeille tallennetut osallistujien kirjoittamat tekstit museotiloista, katseenseuranta-aineisto ja haastatteluaineisto. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin näitä aineistoja seuraavilla tavoilla:

Tutkimusryhmän jäsenten luomat ja osallistujien täyttämät taustatietolomakkeet tarjosivat tietoa osallistujien kokemuksesta ja kiinnostuksesta historian parissa. Lomakkeet oli siirretty REDcapista samaan Excel-tiedostoon tiedon käsittelyä varten, ja tutkimusavustaja koodasi lomakkeiden tiedot määrälliseen muotoon. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin taustatietolomakkeita tutkittavien valinnassa, jotta löydettiin osallistujien joukosta neljä maisterivaiheessa olevaa opiskelijaa, joista kaksi oli historian opiskelijoita ja kaksi luokanopettajaopiskelijoita. Tiedot varmistettiin haastattelujen litteraateista kohdasta, joissa osallistujilta kysyttiin, mitä he opiskelevat.

Taustatietolomakkeelle kirjatut Kanervon taloon liittyvät osallistujien kirjoittamat vastaukset luettiin ääneen haastattelun aikana, joten niitä hyödynnettiin vain litteroidun haastatteluaineiston kautta. Niitä analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä samalla tavalla kuin muutakin haastatteluaineistoa. Myös katseenseuranta-aineistoa hyödynnettiin vain haastatteluiden virikemateriaalina.

Toinen tutkimusohjaajista ja molemmat tutkimusavustajat litteroivat haastatteluaineiston videotallenteet NVivo-ohjelmalla. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin vain tähän tutkimukseen valittujen osallistujien haastatteluaineistoja. NVivo:lla valmiiksi saatujen litteraattien työstämistä jatkettiin Microsoft Word -tekstinkäsittelyohjelmalla. Tästä eteenpäin tämän tutkimuksen sisällönanalyysi toteutettiin Katse historiaan -hankkeesta erillisenä tutkimuksena.

Tässä tutkimuksessa laadullinen sisällönanalyysi toteutettiin pääasiassa aineistolähtöisesti. Ensin aineisto pelkistettiin, sitten se ryhmiteltiin ja lopuksi käsitteellistettiin (Tuomi & Sarajärvi, 2011, 108). Tutkimuskysymyksessä 2 aineistolähtöisesti analysoituja vastauksia verrattiin vielä kahteen aiempaan teoriaan motivaatiosta: Lepolan ja Vuraan (2002, 15) teoriaan oppimisen ja motivaation kehittymisestä ja Decin ja Ryanin (2008, 182) itsemääräämisteorian. Näistä teorioista poimittiin seuraavat motivaation osa-alueet: tavoitteet, tunteet, odotukset, pätevyyden kokemus, autonomia ja yhteisöllisyys, ja osallistujien vastauksia tulkittiin suhteessa niihin.

3.3.1. Pelkistäminen ja analyysiyksiköiden muodostaminen

Pelkistäminen tarkoitti tässä tutkimuksessa aineiston tiivistämistä ja epäolellaisen aineiston karsimista pois (Tuomi & Sarajärvi, 2011, 109). Jokaisen tähän tutkimukseen valitun osallistujan haastattelun litteraattia tarkasteltiin ensin kokonaisuutena, ja teksteistä etsittiin kohtia, joissa haastatteluvastaukset liittyivät tutkimuskysymyksiin. Aineistosta värikoodattiin löydetty kohdat tutkimusongelmien mukaan. Värikoodit olivat seuraavat: Keltaisella merkityt kohdat vastasivat ensimmäiseen ja toiseen tutkimusongelmaan ja sinisellä merkityt kolmanteen ongelmaan (kuva 4).

36	20:12,2 - 21:01,1	O: Niin, kyl täski * vois toimii se sellanen joku... Päiväkirjamerkintätyylinen, ehkä, emmätiä miks mä aattelin, et jotenki paremmin siinä aiemmassa, mutta kyl se vois tässäki, joku, että kenen talo tää nyt onkaan, ni oottaaks ne nyt jotain vieraita, ja, ja siinäki, siinäki sit se vois esimerkiks olla joku et sanoo, että, tai miettii myös siinä sen tekstissä joku, että, että "en voi käsittää, että mihin olen hukannut minun jonkun" [roolihahmon äänellä], joka sitten löytyy tuolta <H: Joo.> jostain, kun tarkasti katsoo. <H:Joo.> Mut joo, ehkä joku semmonen, varmaan ois jotain muutakin, mutta en nyt heti keksi.	K	tila näkyy * O liikuttaa tietokoneen hiirtä näytön ylälaidoissa
37	21:01,1 - 21:24,2	H: Joo. <u>Tota, vaihetaan</u> sitten ihan hieman tulokulmaa tähän, puhutaan, <u>tota</u> lapsista ja museoista. Millä tavoin käyttäisit just tämän <u>kaltasta</u> historiallista ympäristöä opastuksessa, eli <u>siin</u> kohtaa, kun se oppilasryhmä <u>ois</u> täällä jo <O: Niin, niin. > paikan päällä, <u>ni</u> miten käyttäisit tämän <u>tapasta</u> ympäristöä opastuksessa?	K	
38	21:24,2 - 21:48,0	O: Opastuksessa, eli siis... <H: Siel ois se kakstoistvuotiaiden lasten-> ja mä oon nyt se opas? <H: Joo, joo.> Ja <u>tän kaltast ympäristöä</u> , eli <u>tarkotaksä</u> koko tätä museota, vai <u>niinku</u> tätä- <H: Just tätä tilaa, tätä tilaa.> Just tää * tila? Mm. <H:Joo, joo, et nyt tulis ne vaikka kymmenen kakstoistvuotiaist muksuu <u>tohon</u> noin.> Tähän näin? <H: Joo.> Niin, <u>noin</u> , joo, joo, <u>sorj</u> . <H: ei mitään.> Mm.	K	* O osoittaa kädellään kuvaa tilasta K
39	21:48,0 - 22:13,2	...	K	
40	22:13,2 - 24:37,8	O: No mä en tiä, oisko se heti vai myöhemmin, mut kyl nimenomaan kertois niinku <u>tost huoneest, ja siitä</u> , et kenen se on, koska kyllä, tai ihan samalla tavalla niinku mikä tahansa joku museoesittely tai kierros, koska kyllä se, kyl mä aattelen, et sekin on kiinnostavaa, ja kyllä lapsia kiinnostaa, että <u>mitä niinku</u> ... niin, et mikä paikka toi on, et jossain vaihees ainaki siitä <u>sit kertois</u> ... Ehkä vois myös tehdä <u>niin</u> , et ois <u>semmonen</u> kirjoitettu teksti, joko niinku nimenomaan <u>tosta</u> , et mikä paikka toi on, tai <u>et ois</u> vaikka kirjoitettu se joku päiväkirjamerkintätyylinen juttu, ja sitte pyytäis <u>niinku</u> jonku oppilaist lukee sen ääneen... Mm, jaa... Tai sitte vois olla joku, mm... Mä kauheesti nyt mietin vaan <u>jotenki tämmösiä</u> jotain tehtäviä, tai jotain, tai että miten niiden oppilaiden pitää <u>keksiä tos huoneessa</u> , <u>kysymyksiä</u> , tai... tai et on jotain kysymyksiä vaikka siinä jossain ulkona, ja sitte niillä on <u>jotku</u>	K	

Kuva 4. Alkuperäistä litteraattia värikoodattuna keltaisella, eli kuvan teksti vastaa tutkimusongelmiin 1 ja 2. Ensimmäisessä sarakkeessa vasemmalta on puheenvuoron numero, toisessa aikaleima, kolmannessa puheenvuoron sisältö ja neljännessä tilan lyhenne K, joka tarkoittaa Kanervon taloa. Viidennessä sarakkeessa on kuvaus, mitä haastattelutalennevideolla tai sillä näkyvällä katseenseurantavideolla tapahtuu.

Pelkistämistä jatkettiin poistamalla alkuperäisistä litteraateista ne kohdat, jotka eivät liittyneet tutkimuskysymyksiin. Koska samalla poistuivat myös haastattelijan puheenvuorot kysymyksineen, haastattelukysymykset kirjattiin litteraatteihin vastaustensa viereen aikaleimojen alle ja korostettiin vihreällä (kuva 5). Joitakin värikoodaamattomia vastauksia saatettiin jättää poistamatta, jos niillä arvioitiin voivan olla jotakin merkitystä kokonaisuuden kannalta, vaikka selvää yhteyttä tutkimuskysymyksiin ei heti löytynyt.

		museokorttelin asuntoon. Siellä voitte nähdä kuinka erilaista elämä oli kaksisataa vuotta sitten. Tasoilla on paljon ajan uskonnollisuudesta kertovia tauluja ja kakluuni lämmittää huonetta. Tule katsomaan kuinka lyhyitä ihmisten sängyt tuolloin olivat. Tervetuloa [O naurahtaa].		
31	8:31,5 - 8:53,8 S esittelyteksti	O: Tule katsomaan entisajan soitinrakennusta. Miten tuhatkaheksansataaluvulla [1800-luvulla] rakennettiin viuluja? Saat vastauksen tähän tulemalla opastetulle kierrokselle Luostarinmäelle. Pääsemme näkemään tuhatkaheksansataaluvun [1800-luvun] soitinrakentajan työhuoneen, jossa nähdään keskeneräisiä ja valmiita soitteja sekä työkaluja. Saattaa olla, että pääsette jopa kuulemaan mystisen jouhikon tai veijarimaisen viulun soittoa.	S	
33	8:56,6 - 9:18,5 miten päädyit tähän?	O: Mmm no aika samalainen esittelyteksti mun mielestä kun toi edellinen että yritin ömm kiinnittää huomiota just tota kuinka erilaista se on ja jännää ja tietenkin toi että pääsee sitten kokemaan sitä ööö äänimaailmaan niin se varmasti jäis mieleen paljon paremmin ku pelkkä katselu.	S	
41	11:06,3 - 11:35,1 miten sä käyttäisit tätä tilaa siitä sun opastuksessa?	O: Hmmm ensin mä varmaan ite menisin sinne seisoo ja näyttäisin et tässä on sänky ja tässä on kakluuni. Ja sitte joo tässä on radio ja öööm ja sitten oisin ja sitten päästäisiin.. Mä selittäisin ensin ja antaisin niiden lasten tulla itekki pyörimään sinne sen jälkeen kun oon kertonut siitä ja opastanut että alkaa koskeko [O naurahtaa] mihinkään ja näin.	K	
43	11:37,9 - 11:56,6 joo, miksi sä tekisit näin?	O: Hmmm sitten ne osaa varmasti arvostaa niitä esineitä paremmin ja öö tuntee ne ja tietää mitä ne on ylipäätään. <H: Joo> Ja tän lisäksi katteluks pääsis ite pyörimään siellä huoneessa.		
55	14:47,3 - 15:32,6 kulttuurihistoriallisissa museissa loppuun	O: Mmm no tääl on ainaki hyvä se lasten osuus, mutta nuoria mun mielestä ei erityisesti ajatella just jotain ala-asteen loppupuolella olevii tai yläasteikäsi, öööm minkä mä ymmärrän kyllä koska ei voi tehdä mitään hauskoja leluja niille tai mitään. Mut se hyppäys niistä lasten näyttelyistä suoraan siittä museokorttelille on sillo tosi iso kappale suoraan museokorttelille. Enä ehkä tulevat...	S	

Kuva 5. Litteraateista poistettiin vastaukset, jotka eivät liittyneet tutkimuskysymyksiin, ja haastattelukysymykset kirjoitettiin vastausten viereen aikaleimojen alle.

Tämän jälkeen kaikki värikoodattu materiaali kerättiin samaan taulukkoon Word-tekstinkäsittelyohjelmaan (kuva 6). Taulukossa näkyvät vasemmassa reunassa haastattelukysymykset. Yläsarakeissa näkyvät osallistujien koodit Katse historiaan – hankkeessa sekä osallistujille tätä tutkielmaa varten luodut koodit, joista heidät oli helpompi erottaa toisistaan (LO1, LO2, H1 ja H2). Taulukkoon merkittiin kunkin osallistujan alle heidän haastatteluistaan kysymyksiin vastaavat kohdat siten, että kaikki vastaukset samaan kysymykseen olivat samalla rivillä. Taulukosta alleviivattiin erityisen kuvaavia vastauksia, joita voisi mahdollisesti hyödyntää suorina lainauksina tulososiossa.

Kysymys	O3/LO1	S3/LO2	S4/H1	S2/H2
Muistatko jotain erityistä tästä tilasta?	Mutta... mut joo, samalla ajatuksella jotenki mä taas katoin, että mitä täältä vois jotenkin kysyä taas. Mutta, mutta ehkä ylipäätään siitä huoneesta, koska siitä on tosi pitkään ku mä oon täällä käynyt. Niin ehkä mul on joku semmonen joku, joku oli ajatus, oli vaan semmonen pieni niinku yllätys taas, et niin, totta, että, et ehkä mä aivoissani ajattelin tuhatkaheksansataaluvun paljon alkeellisemmaks. Niin sitte vaa iteki olin silleen ai ku niin, totta, et tällästä tääl ny voi olla.	O: ee ää no siel oli hyvin niinku aika on pysähtynyt juuri öö kahvihetkessä <H: mmm> ja totta hauska mitä huomaa niinku et ku mä jäin itekki ihmettelee siin et mikä siin takan edessä oli se joku ni sit tässäki just katse oli selkeesti niinku pysähtynyt vähä pidemmäks aikaa siijhe <H: joo totta> *1 joku mötikä sji oli [O nauraa] *2 <H: se oli tässä kohtia>	O: Mmm no ekanä mä kiinnitin huomiota tohon jeesustaluun <H: mm> Ja siit ööm <H: Ja saat tosiaan myös kelata tästä> Joo. Ni mä katon suoraan eteen mä aattelen et pitää olla perusteellinen [H naurahtaa] ni mä menin niinku oikealle ja menin niinku oikealta vasemmalle sillee aika perusteellisesti ja katoin näit esineitä tälle ööm ja sitte yritin painaa mieleen just kaikkee mielenkiinnostaa mitä vois lapsille kertoa. <H: mm> Mutta joo ei sen	O: no no siin oli niit niinku sellasii eläviä juttuja niinku ruokaa ja siel takasa oli valo ja tollasii <H: mm-m> mihin mä koitin keskittyä et ne ois sellasii niinku vähän sillee interaktiivisempii juttuja <H: joo> jotka vois kiinnostaa <H: joo, totta, totta> semosii et näyttää elävämmlt mut joo

Kuva 6. Valittujen osallistujien vastaukset siirrettiin samaan taulukkoon.

Seuraavaksi jokaisen haastatteluvastauksen alle tehtiin uudet rivit, joille tiivistettiin vastausten keskeisimmät sisällöt. Nämä tiivistelmät siirrettiin uuteen taulukkoon, jolloin haastattelujen sisällöt tiivistyivät entisestään, ja näin saatiin esille haastatteluissa toistuneita teemoja, joista muodostui analyysiyksiköitä. Näille yksiköille annettiin uudet värikoodit, joilla tiivistelmien tekstit merkittiin niissä esiintyvien analyysiyksiköiden mukaisesti (Kuva 7).

Kysymys	O3/LO1	S3/LO2	S4/H1	S2/H2
Muistatko jotain erityistä tästä tilasta? KAIKKI: LO: H:	Etsi huoneesta aiheita kysymyksille Ennakoajatus siitä, että tila olisi ollut oikeellisempi > yllättyä, millaista oli	Aika pysähtynyt kahvihetkeen Annettiin takan edessä lattialla olevia esineitä (Mikä se muuten oikeesti on, mun haastateltavakin puhui siitä vaik kuin kauan?)	Seesitaulu Yritti katsoa huoneen järjestelmällisesti läpi ja painaa mieleen esineitä, mutta koki, ettei siitä jäänyt paljoa mieleen	Elävät jutut eli ruokaa pöydällä, takassa vai – mahdollisesti interaktiivisia juttuja, mistä voisi ehkä keksiä aiheita tekstiin
Lukee tekstin ääneen KAIKKI: -ko? Vertailtavat omalla tavallaan huonetta tai sen esineistöä nykyajan vastaaviin LO: H: Sängyt/ pieni sänky	Vertailee lasten mielenkiinto Historiallinen konteksti millaista elämä 1800-luvulla on voinut olla > vertailtava ajatus sohvia, kirja, astioita Vaatii perusteluja, ja toisaalta lupaa palkkion parhaiten onnistuneelle vastaajalle	Kertoo, että päästään tutustumaan tavalliseen asuntoon, ja vertailee tekstissä nykypäivään "sihdyttyneenä" si tuolloin ollutkaan televisio on ollut sinuava takkatali ja sögi sohvalla rauhallisella viitety radi	Vertailua nykypäivän ja menneen välillä Pieni sänky kiinnitti huomion Ekoonnolliset taitut, kukaan ei kuvaillee huoneen esineitä	"tässä tilassa näet, miten tiivistyi aiemmin on asuttu, tilalla on kokoonnuttu takan ääreen huoneesta on paljon erilaista kalua ja sänkyä koko perheelle. Onko tässäkin vertaileva sävy?
Miten päätyi kirjoittamaan sellaisen tekstin? KAIKKI: LO: H:	Tunnisti oman virheellisen ennako-oletuksen, ettei aiemmin olisi ollut sellaisia esineitä ja huonekaluja kuin oli Vastauksesta välitetty, että osallistujalla oli vaikeuksia yhdistää tilaa ajallisesti ja yhteiskunnallisesti oikeaan kontekstiin, koska hänellä ei ollut taustatietoja Halua herättää oppilain mielenkiinto Mietti, oliko hyvä idea luvata palkkio parhaalle vastaukselle Oli aluksi miettinyt peillisempää lähestymistapaa, jossa esimerkiksi osallistujan tulisi löytää tilasta tiettyjä esineitä	Näkee hetken pysähtyneisyyden ja haluaa tuoda esille konkreettisia asioita On tyytyväinen tekstiinsä ja kokee, että teksti oli innostava ja miellyttävä lukea Ei halua luetella esineitä tarkemmin, koska oppilaat näkevät ne sitten vierailulla	Tunnistaa pienen sängyn yleisenä kiinnostuksen kohteena Haluaa korostaa eroja menneen ajan ja nykypäivän esineiden välillä; sänky, uskonnolliset esineet ja uskonnollisuus kaikkialla	Huonekalut oma kiinnostuksen kohteena > Ajatus vertailusta entisaajan ja nykypäivän välillä VÄRIKODAUS: HISTORIALLINEN KONTEKSTI OMAN LAPSUUS/OMA KIINNOSTUS VERTAILU MENNEISYYKS VS NYKYISYYKS TOIMINNALLISUUTTA, OSALLISTAVUUTTA PIENI SÄNKY MUUT HUONEKALUT LAPSEN PITÄÄ SAADA ITSE KOKEILLA HERÄTTELYÄ OMAAN POHDINTAAN HUOMIO YKSITYISKOHTIIN TARINALLISUUS LAPSILLE SUUNNATUT SISÄLLÖT

Kuva 7. Tiivistelmät siirrettiin omaan taulukkoonsa ja niistä hahmotettiin analyysiyksiköitä, jotka värikoodattiin.

Litteroiduista teksteistä nousi esille 11 analyysiyksikköä, jotka olivat:

väri Historiallinen konteksti	väri Pieni sänky
väri Oma lapsuus tai oma kiinnostus	väri Muut huonekalut
väri Vertailu menneisyyden ja nykyisyyden välillä	väri Lapsen pitää saada itse kokeilla
väri Toiminnallisuus ja osallistavuus	väri Herättelyä omaan pohdintaan
väri Tarinallisuus	väri Huomio yksityiskohtiin
väri Lapsille suunnatut sisällöt	

Seuraavaksi näiden värikoodien avulla tarkasteltiin vielä kokonaisia litterointeja ensimmäisessä taulukossa, josta poistettiin aiempi, tutkimuskysymyksiin liittyvät värikoodaus, ja sen tilalle tehtiin koodaus analyysiyksikköjen mukaisesti (kuva 8). Tällöin osallistujien kokonaisista puheenvuoroista voitiin löytää samoihin analyysiyksiköihin liittyviä sisältöjä vielä tarkemmin kuin tiivistelmistä.

<p>Lukee tekstin ääneen KAIKKI: LO: H:</p>	<p>O: Joo. [O nauraa.] Täällä on nyt vähän tammönen, no joo. Mitä näät, kuvittelet mielessäsi tuhatkaheksansataaluvun kodin olohuoneeseen? Onko silloin ollut edes sohvia, kirjoja tai astioita? Museovierailulla käymme erään kodin olohuoneessa, ja yksi tehtävistäsi on miettiä mitä kyseisen kodin omistajat ovat mahtaneet tehdä työkseen. Valmistaudu [O nauraa.] perustelemaan vastauksesi, lähimmäs osunut palkitaan. [O ja H nauravat.] <H: Siin on ketota porkkanaa.> Joo. [O nauraa.] Mitä mun pitikään kertoa nyt?</p>	<p>O: ee museokäynnilläne pääsette tutustumaan myös ihan tavallisiin asuntoihin joissa turkulaiset ovat ennenvanhaan asuneet, vierailimme muun muassa vanhassa olohuoneessa jossa aika on pysähtynyt kesken iltapäiväkahvien, olohuoneessa viihdykkeenä ei tuolloin ollutkaan television vaan toimuava takkatuli ja sopi sopivalle taajuudelle viritetty radio, tästäkin huoneesta pääsette kuulemaan lisää vierailullanne</p>	<p>O: Joo. Tule tutustumaan historiaan. Pääsette opastetulla kierroksella tutustumaan Luostarinmäen museokorttelin asuntoon. Siellä voitte nähdä kuinka erilaista elämä oli kaksisataa vuotta sitten. Tasoilla on paljon ajan uskonnollisuudesta kertovia tauluja ja kakluuni lämmittää huonetta. Tule katsomaan kuinka lyhyitä ihmisten sängyt tuolloin olivat. Tervetuloa [O naurahtaa].</p>	<p>O: ää tässä tilassa näet miten tiiviisti aiemmin on asuttu, talvella on kokoonnuttu takan ääreen, huoneessa on paljon erilaisia tuoleja ja sänkyjä koko perheelle.</p>
--	--	--	--	---

Kuva 8. Litteroituja haastattelutekstejä värikoodattuna analyysiyksiköiden mukaisesti.

3.3.2. Aineiston ryhmittely ja käsitteellistäminen

Aiemmassa vaiheessa samalla värillä koodattuja haastatteluvastauksia vertailtiin toisiinsa, ja niistä etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia (Tuomi & Sarajärvi, 2011, 110).

Analyysiyksiköiden merkityksiä pohdittiin ja osa niistä yhdistettiin toisiinsa, jolloin muodostui neljä ryhmää:

1. Fyysinen ympäristö: pieni sänky, muut huonekalut, huomio yksityiskohtiin.

Tähän ryhmään kuuluvat fyysiseen ympäristöön liittyvät aiheet, joiden ajatuksena on esitellä itse tilaa tai siellä olevia huonekaluja ja yksittäisiä esineitä.

2. Omakohtaiset kokemukset: oma lapsuus, oma kiinnostus

Tähän ryhmään kuuluvat ne osat puheenvuoroista, joissa osallistuja muistelee lapsuuttaan tai kertoo omista mielenkiinnon kohteistaan, esimerkiksi perustellen pedagogisia valintojaan oman kiinnostuksensa kautta.

3. Tieto ja tarinat: historiallinen konteksti, tarinallisuus, vertailu menneisyyden ja nykyisyyden välillä

Tähän ryhmään kuuluivat ne vastaukset, joissa haastateltava halusi kertoa lapsille millaista ennen oli, ja kertomusta saatettiin tehdä lapsille mielenkiintoisemmaksi esimerkiksi vertailemalla entisaikojä nykypäivään tai luomalla kertomuksia kuvitteellisista historiallisista hahmoista. Tässä ryhmässä pedagoginen ajatus oli pääasiassa opettajälähtöinen: opas, opettaja tai muu henkilö kertoo ja lapset kuuntelevat.

4. Lapsilähtöisyys ja aktivointi: Toiminnallisuus, osallistavuus, herättely omaan pohdintaan, lapsen pitää saada itse kokeilla, lapsille suunnatut sisällöt

Tähän ryhmään kuuluivat ajatukset siitä, että lapset ovat aktiivisia toimijoita ja heille tulisi järjestää osallistavaa toimintaa lapsilähtöisesti ja lasten tarpeita huomioiden. Ihanteellista olisi, että lapset voisivat itse kokeilla, tehdä ja vaikuttaa asioihin.

Tämä ryhmittely auttoi tutkimuksen tulosten löytämisessä. Jokaiseen tutkimuskysymykseen etsittiin vastauksia hyödyntäen värikoodeja. Osa haastattelukysymyksistä saattoi kysyä suoraan vastausta johonkin tutkimuskysymykseen, jolloin osa vastauksista löytyi helpommin. Vastauksia etsittiin myös haastattelun muista osista, koska toisinaan vastaukset muihin kysymyksiin saattoivat vastata tutkimuskysymyksiinkin.

Tutkimuskysymykseen 1, miten luokanopettajaksi opiskelevat ja historian pääaineopiskelijat hyödyntäisivät tiettyä, samaa museotilaa oppimisympäristönä, haettiin vastausta yhdistämällä ensin kaikkien vastaajien esille nousseita näkemyksiä aiheesta. Osallistujien vastaukset haastattelukysymykseen ”Millä tavoin käyttäisit tämän tapaista historiallista ympäristöä opastuksessasi, eli kun oppilasryhmä olisi paikan päällä?” ja sen jatkokysymykseen ”Miksi tekisit näin?” tarjosivat suurimman osan vastauksista tähän tutkimuskysymykseen. Niiden lisäksi vastauksia etsittiin haastatteluiden muista kohdista. Ensin tutkittiin kaikkien osallistujien vastauksia yleisesti. Sitten jaettiin vastaukset osallistujien koodien avulla sen mukaan, oliko vastaaja luokanopettajaopiskelija vai historian opiskelija, ja tarkasteltiin heidän vastauksiaan tämän jaon pohjalta.

Tutkimuskysymykseen 2, kuinka luokanopettajaopiskelijat ja historian opiskelijat motivoisivat oppilaita ennen museovierailua ja sen aikana, etsittiin vastausta erityisesti haastattelun niistä osista, joissa osallistajat kertoivat oppilaille suunnatusta mainostekstistään ja siitä, kuinka he opastaisivat oppilasryhmän museovierailua. Selvitettiin, millaisia eri keinoja ja työtapoja osallistajat käyttäisivät. Osallistujien näkemyksiä tulkittiin peilaten niitä aiempiin teorioihin motivaatiosta. Vastauksista etsittiin yhteyksiä motivaation eri osiin: tavoitteisiin, tunteisiin, odotuksiin, pätevyyden kokemukseen, autonomiaan ja yhteisöllisyyteen (Lepola & Vauras, 2002, 15; Deci & Ryan, 2008, 182). Pohdittiin, mitä motivaation osa-alueita osallistujien valitsemista mainosteksteistä ja työtavoista voitiin havaita.

Tutkimuskysymykseen 3, miten luokanopettajaopettajaopiskelijat ja historian opiskelijat kehittäisivät museoita ajatellen lapsia ja nuoria, löydettiin vastauksia siihen suoraan liittyneestä haastattelukysymyksistä ”Mitä muuttaisit kulttuurihistoriallisissa museoissa lapsia ja nuoria ajatellen?” ja ”Jos kaikki olisi mahdollista, miten museoita pitäisi mielestäsi kehittää erityisesti lapsia ja nuoria ajatellen?”. Tässäkin tutkimuskysymyksessä tutkittiin ensin kaikkien osallistujien vastauksia yleisesti, ja sitten tarkasteltiin heidän vastauksiaan pääaineiden pohjalta.

3.4. Menetelmän eettisyys

Tämän tutkimuksen aineisto on Katse historiaan –hankkeen keräämää, ja hankkeen tutkimuseettisiä ratkaisuja on kuvattu tarkemmin tutkimusryhmän laatimassa osallistujille suunnatussa tutkimustiedotteessa (Liite 2). Katse historiaan -hankkeen tutkimusryhmä oli jo aiemmin saanut tutkimussuunnitelmalle Turun yliopiston ihmistieteiden eettisen toimikunnan puollon (pätös 26/2023). Hankkeen aineistonkeruuseen ja aineistonkäsittelyyn osallistuneet noudattivat yleisiä tutkimuseettisiä periaatteita tutkimuksen eri vaiheissa. Tutkimusryhmän jäsenet huolehtivat muun muassa osallistujien suostumuksesta, informoinnista, anonymiteetistä ja tietojen arkistoinnista sekä poistosta asianmukaisesti. Osallistujat allekirjoittivat hankkeen tutkimusryhmän laatiman tutkimuslupalomakkeen (Liite 3).

Katse historiaan -hankkeen tutkimusryhmä huolehti myös aineistonkeruun ajoituksesta ja yhteistyöstä Luostarinmäen ulkomuseoalueen henkilökunnan kanssa. Hankkeen kolmannen vaiheen aineistonkeruu toteutettiin Luostarinmäen museoalueen ollessa yleisöltä suljettu, jolloin ulkopuolisia museovieraita ei päätenyt vahingossa mukaan katseenseurantalaseilla kuvattuun etukameravideokuvaan. Tutkimusryhmä oli tiedottanut museon henkilökuntaa tutkimuksen toteutuksesta ja varautunut siihen, että mikäli henkilökunnan edustaja olisi päätenyt vahingossa video- tai audiotallenteelle, hänelle olisi tiedotettu asianmukaisesti aineiston keruusta ja säilytyksestä. Tallennukset järjestettiin museon henkilökunnan kanssa etukäteen sovituissa suljetuissa sisätiloissa, joissa ei ollut tarkoitus olla tutkimuksen ulkopuolisia henkilöitä paikalla.

Tässä kandidaatintutkielmassa jatkettiin samaa tutkimuseettistä linjaa, jonka Katse historiaan -hankkeen tutkimusryhmä oli määritellyt (Liite 2). Osallistujien anonymiteetti säilytettiin siten, että litteroiduista aineistosta poistettiin yksityiskohtia, joista osallistujat olisi voinut tunnistaa. Huolehdittiin myös siitä, että tutkimusraportin analyysiosan vaihekuviissa ei näkyisi osallistujien tunnistamista mahdollistavia tai arkaluontoisia tietoja. Hankkeeseen

osallistuneiden henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin, tutkimuksessa toteutuivat Suomen perustuslain mukaiset oikeudet koskemattomuuteen, sananvapauteen ja yksityisyyteen, eikä osallistujille aiheutunut riskiä, vahinkoa tai haittaa (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof, 2019, 7). Osallistujille kerrottiin, että aineistoa käytetään myös tässä kandidaatintutkielmassa.

3.5. Menetelmän luotettavuus

Katse historiaan -hankkeen tutkimus oli luotettavaa, koska tutkimusryhmän jäsenet olivat laatineet selkeän käsikirjoituksen tutkimustilanteeseen, ja tutkimusharjoittelijat ja tutkimusavustajat seurasivat sitä jokaisen tutkittavan kohdalla tarkasti. Käsikirjoitus oli tutkimustilanteissa mukana monistenippuna, josta tutkimusharjoittelija luki osallistujille osan ohjeista suoraan paperista. Tällöin jokainen osallistuja sai tarkasti samat ohjeet ja tehtävänannot. Tutkimuskäsikirjoituksessa oli merkittynä myös tarkat toimintaohjeet. Jokaisen osallistujan tutkimustilanne toteutettiin mahdollisimman samanlaisena, ja tilanteeseen valmistauduttiin huolellisesti. Tutkimusavustaja kävi ennen osallistujan saapumista avaamassa tutkimustilojen lukot, ja samalla tarkisti, että tilat ovat kunnossa ja niiden esineet ja mahdolliset kulkuesteet olivat aina samoilla paikoilla.

Tässä kandidaatintutkielmassa luotettavuutta lisäsi se, että kaikki aineistot käsiteltiin ilman ennako-oletuksia ja pyrkien puolueettomuuteen (Tuomi & Sarajärvi, 2011, 136). Tämän tutkimuksen haastatteluaineisto on kerätty kirjoittajille tuntemattomilta osallistujilta. Katse historiaan -hankkeeseen osallistui syksyllä 2023 yhteensä yhdeksän opiskelijaa, ja heidän joukostaan valittiin tähän tutkimukseen neljä osallistujaa heidän koulutustietojensa perusteella. Muiden osallistujien valitsematta jättämisen syitä olivat, että osa heistä ei ollut vielä suorittanut alemmaa korkeakoulututkintoa tai heidän pääaineensa oli jokin muu, kuin luokanopettajan tai historian opinnot. Joukossa oli myös osallistujia, jotka olivat suorittaneet alemman korkeakoulututkintonsa jollakin toisella alalla. Päätettiin valita ne osallistujat, joilla myös alempi korkeakoulututkinto oli kasvatustieteen tai historian opinnoista.

Aineistojen analyysissä noudatettiin tarkasti tässä raportissa aiemmin kuvattua aineistonkäsittelytapaa, joka perustui Tuomen ja Sarajärven (2011) luvussa 4 kuvaamaan laadullisen tutkimuksen ja sisällönanalyysin menettelyyn. Analyysi tehtiin mahdollisimman tarkasti ja huolellisesti, jotta aineistosta ei jäisi vahingossa käsittelemättä mahdollisesti tärkeitä teemoja.

4. Tulokset

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen tuloksia. Niistä kerrotaan tutkimuskysymysten mukaisesti numerojärjestyksessä. Tulokset perustuvat osallistujien litteroituihin haastatteluihin ja niistä tehtyyn sisällönanalyysiin yhdistettynä aiheen teoreettiseen taustaan.

4.1. Tutkimuskysymys 1

Miten luokanopettajaksi opiskelevat ja historian pääaineopiskelijat hyödyntäisivät tiettyä, samaa museotilaa oppimisympäristönä?

Haastattelussa osallistujilta kysyttiin suoraan, kuinka he hyödyntäisivät tilaa opastuksessaan. Kysymyksen vastaukset ovat sovellettavissa vastaamaan kysymykseen siitä, miten he käyttäisivät tilaa oppimisympäristönä. Kaikkien neljän osallistujan vastauksissa on tunnustettu ongelmalliseksi, ettei tilaan pääse kunnolla sisälle, vaan sitä katsotaan vain oviaukolta. H2 pohti, että oppilaille voisi kehittää jotakin osallistavaa tekemistä tilan katseluun liittyen, kun tilaan ei pääse. LO1 sai ajatuksen, että koska tilaa mahtuisi katselemaan vain muutama oppilas kerrallaan, tilaa hyödyntäen voisi toteuttaa tehtäviä pienryhmissä siten, että jokainen ryhmän jäsen kävisi vuorollaan katsomassa tilaa, ja kertoisi sitten näkemästään toisille:

– – tai et on jotain kysymyksiä, vaikka siinä jossain ulkona, ja sitte niillä on jotku ryhmät, ja aina yks kerrallaan saa tulla kattoo tonne tota huonetta, ja yrittää etti sielt jonku vastauksen kysymykseen, ja tulla alas, ja kertoa sen muille, mitä se näki, ja sit seuraava saa tulla kattoo. Ja, et tommost vois useempi ryhmä tehdä kerralla, ku kyl tuol nyt neljä ihmistä ainaki yhtäaikaa mahtuu kattoo tota, tai jotain tommosta.

LO1:n vastausta voidaan tulkita niin, että hän yrittää kehittää toiminnallisuutta ahtaista näyttelytiloista huolimatta. Itse tila on suljettu läpinäkyvällä portilla, mutta eteiseen mahtuu muutama oppilas kerrallaan katsomaan.

Osallistujan LO2 vastauksesta näkyi muihin osallistujiin verrattuna enemmän kerronnallista lähestymistapaa. Hän haluaisi löytää tilalle taustatietoja ja antaa niiden kautta oppilaille mahdollisuuden eläytyä ja kokea historiallista empatiaa, eli ymmärrystä ja samaistumista entisajan ihmisiin. Työtapa on opettajalähtöinen, mutta tarinallinen ja näin oppilaiden ajattelua herättävä:

– – kuvais just semmose todella arkipäiväsen niinku, normaalin tilanteen, et mikä tos nyt ois, et siel on just pullakahvit pistetty pöytää. Ja kertois just, et miten

ihmiset siin istuis ja mitä kaikkee niinku yksityiskohtii tuol onkaa, et miten niit vaiks käytetää, ja jotain tavaroita sieltä ja näin niinku jotenki sillee, et se lapsi pystyis oikeesti kuvittelee itsesä niinku toho hetkee asumaa.

Historian pääaineopiskelijoilla oli perinteisempi lähestymistapa tilan hyödyntämiseen oppimisympäristönä. Heidän vastauksistaan ei näkynyt, että he olisivat haastaneet ajatusta totutusta tyylistä museovierailulle kovin paljoa. Molemmat kertoisivat runsaammin esineistöstä ja näin mahdollisesti loisivat kontekstia tilalle ja sitoisivat sitä omaan aikakauteensa. H1 kuvasi lähestymistapaansa opastukseen tilassa seuraavasti:

”Hmm, ensin mä varmaan ite menisin sinne seisoo ja näyttäisin, et tässä on sänky ja tässä on kakluuni. Ja sitte joo tässä on radio, ja sitten oisin ja sitten päästäisin... Mä selittäisin ensin ja antaisin niiden lasten tulla itekki pyörimään sinne sen jälkeen, kun oon kertonut siitä ja opastanut, että älkää koskeko mihinkään ja näin.”

H2 huomasi myös, että pääsy tilaan oli suljettu, ja suunnitteli, että voisi kiinnittää oppilaiden huomion huoneen yksityiskohtiin ja keksiä oppilaille jotakin osallistavaa toimintaa:

”-- varmaan ne haluis mennä tonne mut ei nyt pääse -- etsis niit yksityiskohtii tai jotenki et mikä niitä kiinnostaa. Tos toi pieni sänky, mä luule et sellanen, mitä ainaki, ainaki monet on aina kysyny siitä, et onko ihmiset noin ollu pieniä et miks ne on ollu tolee, nii vaikka niinku sit vois selittää et ei, en tiä. Joo, jotai sellasta osallistavaa, et, nii, jotai mitä niiden pitää täs nähdä, ku ne ei pääse sinne sisälle ni.”

Perinteisen museovierailun oletus on se, että opas tai opettaja esittelee tilaa oppilaille, jotka lähinnä katsovat ja kuuntelevat. Molempien historian opiskelijoiden teksteissä näkyi tämä, mutta molemmat myös ajattelivat tilaa ympäristönä, jonne pääsy tai sen kieltäminen on jonkun tekemä päätös. Tilan sisäänpääsyn rajoittamiseen osallistujilla oli erilaisia näkökulmia. Luokanopettajaopiskelijoiden vastauksissa ei ollut havaittavissa punnitsemista tilaan pääsemisestä, vaan heidän ajattelussaan tilan pääsyrajoite oli lähtökohta, jonka pohjalta he lähtivät suunnittelemaan toimintaansa. H1 taas jopa päästäisi oppilaat opastuksen jälkeen kulkemaan tilaan muistuttaen kuitenkin, että oppilaat eivät saaneet koskea mihinkään. H2 taas tiedostaa oppilaiden mahdollisen halun päästä sisälle tilaan, mutta ajattelee, ettei voi päästää heitä sinne. H2 nosti lisäksi esiin osallistavuuden ja oppilaiden omat mahdolliset kiinnostuksen kohteet, kuten sen, että esimerkiksi pieni sänky voi herättää monien uteliaisuutta.

Kysyttäessä ”Miksi tekisit näin?” kolme neljästä osallistujasta nostaa perusteluiksi esille omia kokemuksiaan. He pohtivat asiaa joko siten, mikä heitä kiinnostaisi nyt, tai mikä heitä olisi

kiinnostanut lapsena. Omaa kiinnostustaan nostivat esille molemmat luokanopettajaopiskelijat ja toinen historian pääaineopiskelija. LO1 Muisteli, mistä olisi pitänyt itse lapsena, ja pohti, miten saisi kaikki oppilaat kiinnostumaan tekemisestä. Hän perusteli vastaustaan tarkimmin. Hän nosti esiin esimerkiksi vertaisten välisen vuorovaikutuksen merkityksen ja toiminnallisuuden. Toiminnallisuus ja pelillisuus toimisivat hänen mukaansa hyvänä motivaationa myös vähemmän motivoituneille oppilaille:

No esimerkiks se, että pyytäs, sen sijaan et mä selitän, että tää on sitä ja tätä ja tota, ni pyytäs jonku oppilaan lukeen sen, niin se, että voi olla niin, että ne niinku kuuntelee, keskittyy ehkä paremmin, ku se on se joku vertainen, joka sen lukee. Ni sen takia se... Ja sit taas... Toi tommonen toiminnallisuus tai tehtäväjutut niin... Niin, no mä tiedän, et mä oisin lapsena tykänny tollasista kauheesti, ja mä aattelin et ehkä se on myös vähän semmonen, et ni sit ne lapset jotka vaan tykkäis tommosist jostain peleistä, tai, tai tehtävistä tai muista, ni sit ne vähän silleen, silleen sen lomassa saa niinku... puhumaan tästä aiheesta ja miettimään noita asioita vähän silleen vaivihkaa, vahingossa. Ja myös et sit ne, joita ei vaan oikeesti kiinnosta, koska ei kaikkia kiinnosta, niin sitte niillekin on jotain, niinku sit mitä vähän niinku tehdä, vaikka ne nyt ei aattele, että niitä kauheesti inspais tää vaikka koko museo, tai näin.

LO2 kokee, että hänestä itsestään olisi mielenkiintoista, jos joku kertoisi hänelle huoneen esineistä, esimerkiksi radion käytöstä. Hän korostaisi siis irtaimistoon ja yksityiskohtiin keskittymistä, mikä mahdollistaisi kontekstin antamista, ja näin tarjoaisi oppilaalle mahdollisuuksia historialliseen empatiaan.

Mm, ehkä se vois olla niinkun innostavampaa, tai ainaki ite kokee, et jos joku kertois mulle, et millasta just tossa on ollu ja miten mitäkin laitetta vaik radioo on käytetty ja miten on sisustettu, niin sit se ois niinku mielenkiintosta, ku siihe on ehkä helpompi samaistuu.

H2 pohtii myös omaa kiinnostustaan opastuksen lähtökohtana, mutta epäilee, kiinnostaisiko nuoria sosiaalinen konteksti tai historia samoin kuin häntä. Siksi hän päätyy siihen, että 12-vuotiaiden opastuksessa olisi kenties parempi keskittyä osallistavampaan toimintaan tai yksityiskohtiin:

Mm, no varmaa nää on sellasii mitkä on mua ittee kiinnostanu, mut mä en myöskää tiiä, kiinnostaako niin nuorii ihmisii joku semmone konteksti, tai yleisempi esitys niinku nii paljoo. Et se keskittymine ei ehkä sitte ois yhtä hyvä, jos puhuis jostai sosiaalisest kontekstist. Ne pitäs antaa jotenki laajemmin historiast. Et osallistavampi, yksityiskohtii keskittyvämpi vois must toimii paremmi.

H1 pohtii vastauksessaan, mitä oppilaat oppisivat tilassa ja millaisen kokemuksen he vierailusta saisivat:

Hmm, sitten ne osaa varmasti arvostaa niitä esineitä paremmin ja öö tuntee ne ja tietää mitä ne on ylipäättään. Ja tän lisäksi katteluks pääsis ite pyörimään siellä huoneessa.

Vastaus tutkimuskysymykseen ei ole yksiselitteinen, sillä osallistujille tuli mieleen monia toisistaan eriäviä tapoja hyödyntää tilaa oppimisympäristönä. Selviä toisistaan erillään olevia teemoja oli havaittavissa. Useaan kertaan esiin nousi muun muassa osallisuus, kontekstin luominen ja tilan esineistö. Moni osallistuja suosi vastauksissaan erityisesti opettajalähtöisiä työtapoja. Kaksi osallistujista, LO1 ja H2, ehdottivat toiminnallisempaa työtapaa. LO1:n toiminnallisessa työtavassa oli myös oppilaslähtöisyyttä ja vertaisten vuorovaikutusta. Toimintatapoja perusteltiin yleisesti suurelta osin omien kokemusien mukaan. Osallistujat pohtivat mikä olisi ollut heille kiinnostavaa joko nykyään tai lapsuudessa. Opettajajohtoisia työtapoja perusteltiin sen antamalla mahdollisuuksilla tarjota oppilaille historiallista kontekstia tilalle ja näin mahdollistaa historiallisen empatian syntymistä.

4.2. Tutkimuskysymys 2

Kuinka opiskelijat motivoisivat oppilaita ennen museovierailua ja sen aikana?

Tähän tutkimuskysymykseen etsittiin vastausta analysoimalla osallistujien vastaukset aineistolähtöisesti kuten muissakin tutkimuskysymyksissä. Sen jälkeen etsittiin vielä vastauksista seuraavia, aiemmissa teorioissa määriteltyjä motivaation osa-alueita: tavoitteet, tunteet, odotukset, pätevyyden kokemus, autonomia ja yhteisöllisyys (Lepola & Vauras, 2002, 15; Deci & Ryan, 2008, 182). Osallistujien vastauksista ja niihin sisältyvistä heidän laatimistaan mainosteksteistä etsittiin ajatuksia siitä, miten osallistujat lisääisivät museovierailuun tavoitteita ja tavoitteellisuutta, vahvistaisivat oppilaiden positiivisia tunteita ja eläytymistä tai loisivat heille odotuksia vierailua kohtaan. Selvitettiin myös, tarjosivatko osallistujien vastaukset oppilaille mahdollisuuksia pätevyyden, autonomian tai yhteisöllisyyden kokemuksiin.

LO1:n kirjoittamasta mainostekstistä oli löydettävissä tavoitteiden, tunteiden ja odotusten vahvistamista. Heti tekstin alussa oli mahdollisesti pohdintaa herättäviä kysymyksiä. Nämä pohdintakysymykset saattaisivat herättää oppilaiden ajatustyötä jo ennen itse museoretkeä, mikä saattaisi luoda oppilaille odotuksia museota tai retkeä kohtaan. Hän asettaa oppilaille tavoitteen antamalla heille tehtävän museovierailulle:

Mitä näät, kun kuvittelet mielessäsi tuhatkaheksansataaluvun kodin olohuoneen? Onko silloin ollut edes sohvia, kirjoja tai astioita? Museovierailulla käymme erään kodin olohuoneessa, ja yksi tehtävistäsi on miettiä, mitä kyseisen kodin omistajat ovat mahtaneet tehdä työkseen. Valmistaudu [LO1 nauraa.] perustelemaan vastauksesi, lähimmäs osunut palkitaan.

Osallistuja lisää tähän vielä, että lähimmäs osunut palkitaan. Tämä motivoi tunteiden kautta. Palkinto voi herättää oppilaissa uteliaisuutta ja kiinnostusta, ja tietenkin myös voitontahtoa. LO1:n tekstin voi ajatella tarjoavan oppilaille pätevyyden kokemusta siten, että hänen kysyessään ”Onko silloin ollut edes sohvia, kirjoja tai astioita?” 12-vuotias oppilas voisi miettiä mielessään, että tiedän kyllä, että oli. Tekstin me-muoto voi vahvistaa ajatusta toiminnan yhteisöllisyydestä. Myöhemmissä vastauksissaan LO1 pohti vielä, oliko perusteluiden vaatiminen ja kilpailullinen ajatus hyvä, eikä ollut siitä varma, mutta toteaa, että palkintona voisi olla vaikkapa ilmaislippu museoon. Hänen epävarmuutensa saattoi johtua siitä, että tekstiin jäi hieman voimakkaammin käskevä sävy, mikä saattaisi myös vähentää oppilaan autonomian kokemusta ja siten vaikuttaa motivaatiota vähentävästi. Myöhemmin vaihtoehtoisessa tekstissään LO1 pohtii pelillisempää lähestymistapaa, jossa oppilaat olisivat voineet etsiä tilasta tiettyjä esineitä. Tällöin pelillisuus olisi vahvistanut oppilaiden motivaatiota tavoitteiden lisäämisen kautta.

Kun LO1:ltä kysyttiin, kuinka hän opastaisi oppilasryhmän vierailua Kanervon talon olohuoneessa, hän vastasi, että haluaisi kertoa, kenen huone oli ollut, koska uskoi sen kiinnostavan vierailijoita. Hän saattaisi toteuttaa tämän siten, että laatisi tai hankkisi tilasta päiväkirjatyyllisen tekstin, jonka joku oppilaista saisi lukea ääneen, sillä vertaisen kertomana tarina voisi kuulostaa oppilaalle mielenkiintoisemmalta. Hän myös ideoi osallistavan ryhmätehtävän, jossa oppilaat voisivat pienryhmissä tehdä tehtävää, jossa jokainen vuorollaan kävisi katsomassa tilaa, ja kertoisi siitä sitten toisille. Tällainen tehtävä motivoisi oppilaita monella tasolla: se tarjoaisi oppilaille tavoitteita, tunteita ja odotuksia ja antaisi heille mahdollisuuksia yhdessä toimimiseen ja pätevyyden kokemiseen.

LO2:n mainostekstistä oli huomattavissa kahta motivoinnin osa-aluetta: tunteiden ja odotusten vahvistamista. Hän vetosi oppilaiden tunteisiin tarinallisuuden avulla kuvailemalla ajan olleen pysähtyneen museotilassa kesken pullakahvien. Oppilaille luotiin myös odotuksia vierailua kohtaan muun muassa kertomalla, että he pääsevät retkellä tutustumaan vanhoihin asuntoihin ja kuulemaan lisää tiloista:

Museokäynnillänne pääsette tutustumaan myös ihan tavallisiin asuntoihin, joissa turkulaiset ovat ennenvanhaan asuneet. Vierailemme muun muassa vanhassa olohuoneessa, jossa aika on pysähtynyt kesken iltapäiväkahvien. Olohuoneessa viihdykkeenä ei tuolloin ollutkaan televisio, vaan loimuava takkatuli ja sopivalle taajuudelle viritetty radio. Tästäkin huoneesta pääsette kuulemaan lisää vierailullanne.

Kun haastattelussa kysyttiin myöhemmin, millaisen vaihtoehtoisen tekstin LO2 olisi voinut keksiä, hän pohti, että huoneessa ollut pieni sänky olisi voinut herättää oppilaissa kiinnostusta, koska se oli niin erilainen kuin sängyt nykyään ovat. Tämäkin olisi voinut lisätä oppilaiden odotuksia vierailua kohtaan. LO2:n vastauksissa näkyy itsemääräämisteorian elementeistä yhteisöllisyys, sillä hän käyttää myös me-muotoa osassa vastaustaan. Opastaessaan lasten museovierailua LO2 haluaisi toteuttaa elävää kuvailua ja kerrontaa meneillään olevasta tilanteesta, jotta lapsi voisi kuvitella itsensä tilanteeseen.

H1 lisäisi oppilaiden odotuksia ja kiinnostusta vierailua kohtaan kertomalla, että museossa voi nähdä, kuinka erilaista elämä oli ennen. Hän kutsuisi humoristiseen sävyyn oppilaita katsomaan, kuinka lyhyitä sängyt olivat:

Tule tutustumaan historiaan. Pääsette opastetulla kierroksella tutustumaan Luostarinmäen museokorttelin asuntoon. Siellä voitte nähdä, kuinka erilaista elämä oli kaksisataa vuotta sitten. Tasoilla on paljon ajan uskonnollisuudesta kertovia tauluja ja kakluuni lämmittää huonetta. Tule katsomaan kuinka lyhyitä ihmisten sängyt tuolloin olivat. Tervetuloa!

Myös lupaus opastetusta kierroksesta voi lisätä odotuksia. Mainostekstin aloittaminen kutsulla ”tule tutustumaan” ja päättäminen tervetuloivotukseen loivat lämmintä ja myönteistä tunnelmaa ja yhteisöllisyyttä. Lupaukset ”pääsette opastetulla kierroksella tutustumaan” ja ”voitte nähdä” sisältävät positiivisen lähestymistavan, joka voi motivoida oppilaita, ja antavat oppilaalle pienen mahdollisuuden autonomian kokemukseen, ikään kuin oppilas voisi hieman valita, että hän halutessaan voi nähdä jotakin. Tämä on myös osittain totta, sillä ilman omaa kiinnostusta museoalueen voisi kiertää kuin pikakelauksena, kiinnittämättä huomiotaan todella varsinaisesti mihinkään. Osallistujan vastauksen voitiin siis tulkita kannustavan oppilaita kiinnostumaan museosta ja kulkemaan siellä avoimin mielin. Kun H1:ltä kysyttiin, millaisen vaihtoehtoisen tekstin hän olisi voinut kirjoittaa, hän olisi halunnut lisätä oppilaiden odotuksia vierailua kohtaan lupaamalla, että oppilaat pääsisivät kokeilemaankin sänkyä, tietäen kuitenkin, ettei sellaista voinut todellisuudessa luvata. Myös opastuksessaan vierailun aikana H1 olisi halunnut päästää oppilaat museotilaan, jonne pääsy oli tavallisesti kielletty.

Tätä voidaan tulkita niin, että H1 haluaisi tarjota oppilaille museovierailusta toiminnallisemman ja konkreettisemmän kokemuksen kuin tällä hetkellä olisi mahdollista.

H2:n mainosteksti oli muiden tekstejä lyhyempi. Hänen ajatuksenaan vaikutti olevan historiallisen empatian herättely kuvailemalla talvista kokoontumista takan äärellä.

Vastauksen voitiin tulkita motivoivan oppilaita lisäämällä heidän odotuksiaan sitä kohtaan, että he pääsevät näkemään, miten ennen on asuttu:

Tässä tilassa näet, miten tiiviisti aiemmin on asuttu. Talvella on kokoonnuttu takan ääreen. Huoneessa on paljon erilaisia tuoleja ja sänkyjä koko perheelle.

Myöhemmässä vastauksessaan H2 pohti, että olisi voinut kertoa myös joistakin muista yksityiskohdista tilassa, esimerkiksi radiosta tai pöydästä, jolle oli katettu pullakahvit. Opastuksessaan vierailun aikana hän haluaisi kertoa lapsille pienestä sängystä ja muista esineistä, jotka poikkeavat nykyaikaisista. Hän piti ongelmallisena sitä, että pääsy tilaan oli estetty, mutta ideoi sitten oppilaille osallistavaa tehtävää, jossa oppilaat voisivat esimerkiksi etsiä tilasta tiettyjä esineitä. Näin hän tarjoaisi oppilaille tavoitteita ja mahdollisuuksia pätevyyden kokemukseen, kun oppilaat onnistuisivat löytämään pyydetty esineet.

Kaikkien osallistujien mainosteksteissä nousi jollakin tavalla esille vertailu menneen ajan ja nykyisyyden välillä. Osallistajat pitivät sitä kiinnostavana lähtökohtana esitellä tiloja. He kaikki mainitsivat huoneessa olevia esineitä. Pieni sänky (kuva 9) nousi esille haastattelun aikana kolmen osallistujan vastauksissa. Vastauksista ei aina käynyt selville, olivatko vastaajat huomanneet, että sänky oli päästä vedettävä, eli käyttöön otettaessa se saatiin pidennettyä huomattavasti. Yksi vastaajista tulkitsikin sängyn ilmeisesti lapsen sängyksi mainitessaan, että huoneessa on sänkyjä koko perheelle. Pientä sänkyä pidettiin erikoisena ja kiinnostavana huonekaluna, ja sen mainitsemisen kautta lisättiin oppilaiden kiinnostusta ja odotuksia vierailua kohtaan.

Kuva 9. Kuvassa Kanervon talon olohuone ja sen vasemmassa etunurkassa pieni, päästävedettävä sänky. Kuva: Laura Moisanen. Oikeudet kuvan käyttöön: Turun museokeskus.

Kaikki osallistujat pyrkivät mainosteksteissään ennen vierailua lisäämään oppilaiden tunteita ja odotuksia vierailua kohtaan. Tämä tuli joissakin vastauksissa tuli esille myös siten, että osallistuja halusi säilyttää vierailussa yllätyksellisyyttä olemalla paljastamatta siitä liikaa etukäteen. LO1:n vastaukset erosivat muiden vastauksista siten, että hän ideoi oppilaille ennakkotehtävän ja tavoitteita jo ennen vierailua. Tähän saattoivat vaikuttaa hänen erityispedagogiikan opintonsa. Itsemääräämisteorian elementeistä useammassa mainostekstissä tuli esille yhteisöllisyyttä ja autonomian kokemuksen vahvistamista.

Vierailun aikana osallistujat motivoisivat oppilaita monin eri tavoin. Yhtenä keinona voisi olla tarinallisuus, joka voisi olla elävää kerrontaa, esimerkiksi päiväkirjamuotoinen kertomus tilan asukkaan elämästä. Kertomuksellisuudessa kertojana voisi olla myös joku oppilaista, joka voisi lukea tekstimuotoisen kertomuksen toisille oppilaille. Tarinalliset työskentelytavat auttaisivat oppilaita samaistumaan historiallisiin tilanteisiin ja kokemaan historiallista empatiaa, ja motivoisivat oppilaita herättämällä tunteita ja tarjoamalla yhteisöllisyyden kokemuksia.

Toinen useassa vastauksessa esille noussut teema, miten oppilaiden motivaatiota voisi herätellä museovierailun aikana, oli osallistavuus ja toiminnallisuus. LO1 ja H2 keksivät oppilaille osallistavat tehtävät, joilla he motivoisivat oppilaita tavoitteiden asettamisen kautta. Parhaimmillaan osallistavat tehtävät voisivat olla valtavan motivoivia oppilaille, sillä niissä voitaisiin yhdistää yhteisöllisyyttä, tavoitteellisuutta, onnistumisen kokemuksia ja positiivisia tunteita.

4.3. Tutkimuskysymys 3

Miten opettajaopiskelijat ja historian opiskelijat kehittäisivät museoita ajatellen lapsia ja nuoria?

Kysyttäessä, mitä osallistajat muuttaisivat museoissa lapsia ja nuoria ajatellen, kaikkien vastauksista huomasi lapsilähtöisyyden. Mainittiin esimerkiksi lasten opastuksia, tehtäväratoja ja lapsia kiinnostavat aiheet. Osallistajat LO2, H1 ja H2 mainitsivat myös siitä, että lapset tuskin jaksaisivat keskittyä pitkiin museoteksteihin. Niille ehdotettiin korjausehdotuksina lyhyempiä ja lapsilähtöisempiä vaihtoehtoja. LO2 Kuvasi sitä, että lapsille ei kannattaisi kertoa liian pitkiä museoesittelyitä, vaan keskittyä lapsia kiinnostaviin aiheisiin:

– – lapset ei myöskään jaksa keskittyä, et joskus museokierrokset voi olla niinku aika pitkii ja käydää hirvee yksityiskohtasest jotai asioit. Nii lapsille sitte enemmi semmosia täsmäjuttuja, mikä just heit kiinnostaa museois, et ois niinku semmosii selkeesti lapsil suunnattui ohjei- niinku opastuksii.

H1 toi vastauksessaan esille nuoret, joita ei hänen mielestään ollut otettu tarpeeksi huomioon museotekstejä ja näyttelyitä suunniteltaessa. Hänen mukaansa lapsille oli jo järjestetty omia näyttelyitä, mutta yläasteikäisetkin tarvitsisivat ikätasolleen sopivia vaihtoehtoja:

Mut se hyppäys niistä lasten näyttelyistä suoraan pitkiin museoteksteihin on aika iso varmasti yläasteikäiselle. Että ehkä joku, jotain lyhyempiä tekstejä ehkä vois olla ja ehkä konkreettisiin esimerkkeihin ja mielenkiintosiin faktoihin liittyviä tekstejä enemmän ku semmosta selostamista.

H2 ajatteli myös, että lapset eivät jaksaisi lukea pitkiä museotekstejä, ja heille olisi hyvä olla toiminnallisuutta ja lyhyempiä tekstejä:

Et ne [lapset] ei jaksa varmaa lukee mitää pitkii sellasii normaalei museotekstei, et en tiiä, emmä osaa sanoo... niin tehtävä, tai sit siel ois jotai lapsille spesifei lyhyempii tekstei.

LO1 nosti esille myös lapsen uteliaisuuden hyödyntämisen toiminnallisuuden suunnittelussa. Hän perusteli sen muistellen omaa lapsuuttaan:

Nii, et saa sitä omaa uteliaisuutta niinku, toimii sit sen mukaan, koska kyllä ainaki mua nyt heti kiinnostaa, et mitä nois laatikois on, ni et sitte sen, tavallaan et myös, et joskus se on niinku hyvä impulssi se, että, jos se saa kiinnostuu ja miettii enemmän ja näin.

Osallistujilta tuli monipuolisia kehitysideoita museoihin. Heidän mukaansa lapsille ja nuorille voisi keksiä museotekstien lisäksi mielekästä ja uudella tavalla opettavaista ohjelmaa. LO2 pohti draaman keinoja museoiden elävöittämiseksi ja näyttävyyden lisäämiseksi. Hänen mukaansa draama ja rooliasut toisivat historiallista aikaa lähemmäs lasten arkitodellisuutta ja auttaisivat heitä eläytymään historiaan:

Mm, no siis vois myös olla vaik draaman keinoin. Niinku mä oon, olin just kesäl tuolla mikäs se oli, Naantalis päin se joku linna, Louhisaaren joku, joo, ni sit siel oli niit oppai pukeutunei vaiks semmosii asuihi, niinku hienoihi asuihi. Ja sit ne kertos niist, et neki hei näki, et se kiinnosti paljo enemmän, et tavallaa et sit siihe voitais tuoda vähä semmost näyttävyyden kukkaa vaikka.

H2 muisteli nähneensä museossa tehtäväratoja, ja pohti, pitävätkö lapset niistä todella. Hän piti niitä kuitenkin hyvänä ajatuksena ja arvosti sitä, että lapsille on kehitetty museoihin omaa toimintaa:

Niin, emmä, vaikee sanoo, varmaa ne on kivoi ku niis on usei niit jotai tehtäväratoi ja sellasii niinku lasten osuuskii, mut mun on vaikee sanoo, et niinku onko ne oikeesti sellasii, mist lapset tykkää. Must se on ideana ainaki, et on joku oma juttu siinä, et ne ei jaksaa varmaa lukee mitää pitkii sellasii normaalei museotekstei. Et en tiiä, emmä osaa sanoo, [H2 nauraa] mä oon ite ollu nii nörtti jotenki suhteen ni.

H2 pohti, jaksavatko lapset lukea pitkiä museotekstejä, ja epäili, että suurin osa lapsista ei. Hän kuitenkin muisti itse lapsena jaksaneensa lukea.

Yhteenvedona tästä voi päätellä, että osallistajat tiedostivat lasten mahdollisen rajallisen keskittymiskyvyn. Lapsia ja nuoria ei siis heidän mukaansa välttämättä pitäisi ohjata aikuisille tarkoitettujen pidempien ja tarkempien museo-opasteiden ja näyttelyiden pariin. Lapset tarvitsisivat enemmän ikätasoista, heitä varten koottua opastusta. Opastuksessa tulisi olla lasten ja nuorten uteliaisuutta ja mielenkiintoa herättäviä, napakkaan muotoon laitettuja tietoja, “täsmäjuttuja” ja “mielenkiintoisia faktoja”. Mielenkiintoa voi herättää kuitenkin monipuolisemminkin, esimerkiksi draamaa tai tempuratoja hyödyntämällä.

Osallistujilta kysyttiin myös, miten he kehittäisivät museoita, jos ihan kaikki olisi mahdollista. Kysymys esitettiin haastatteluiden aikana vain osallistujille LO1, LO2 ja H1. H2:lle ei esitetty tätä kysymystä haastattelun aikana. Kaikki kolme kysymykseen vastanneista kiinnittivät huomiota siihen, kuinka tärkeää ja mielekästä olisi antaa lasten ja nuorten kokeilla erilaisia asioita. Myös konkretiaa korostettiin. LO1 keksi, että hyvin toteutettu virtuaalitodellisuus olisi varmasti kiinnostavaa:

– – jos ajattelee nyt, et ois miljoonasti rahaa, niin kyllähän nää kaikki veeärtodellisuudet, [virtuaalitodellisuudet] tai et ja veeär-lasit ja muut, ni oishan se vielä niinku semmonen, et sillä vois tehdä vielä enemmän. Ja nimenomaan mä aattelen, että ois niit semmosii lasi- semmoset lasit, ja oikeesti tosi hyvät ne materiaalit – – Joo, joo. Ja nimenomaan ne lasit, koska sekin on vaan, jos, semmonen asia, mikä vaan, mä uskon, että montaa voi kiinnostaa kokeilla niitä, vähän niinku ihan sama, mitä se juttu sit on, mitä siel tehään.

LO2 oli vahvasti toiminnallisuuden kannalla ja halusi antaa lapsille mahdollisuuksia itse tehdä ja kokeilla asioita. Hän ajatteli, että jos kaikki olisi mahdollista, niin silloin myös museoesineet olisivat niin kestäviä, että lapset voisivat kokeilla niitä:

Jos kaikki olis mahdollista no, sit ehkä ainaki, no sais koskee ja mennä tekemää kaikella. Et tonnekki sais mennä kokeilemaan kaikkii, mitä sielt huoneest löytyy, mut toki sillee ne ehkä ei kestäis sitä. Mut jos kaikki ois mahdollista ni kestäis senki. Et pääsis just kaikkeen niinko ite kokeilee, testaa, käyttämää, jotenki se ehkä vois, niinku kiinnostaa lapsii. No sitähan ei niinku museois yleensä saa tehdä, mut tota, se on ehkä vaikee toteuttaa, ni mut ennemmi kyl aina ku lapset saa ite tehä jotai, nii sit niit niinku kiinnostaa se.

H1 nosti myös esille toiminnallisuutta ja haluaisi antaa lasten itse kokeilla huonekaluja tai soittimia. Hän perusteli näkemyksensä myös sillä, että näin oppiminen olisi moniaistisempaa, kun myös tuntoaisti olisi mukana:

Just sitä kokeilemista ehkä, että sais istuu tuoleilla ja maata just jossain sängyssä ja kokeilla jotai soitinta, mutta ymmärrän ettei niin voi tehdä ettei ne mee rikki. – – No toi oli just on paljon mielenkiintoisempaa ja jää paremmin mieleen, ku vaan kuunteleminen ja kattominen, koska sit siin on myös tuntoaisti mukana.

Vastauksista oli tulkittavissa se, että osallistajat haluaisivat loputtomilla resursseilla lisätä lasten ja nuorten museokäynteihin elämyksellisyyttä. H1 mainitsi suoraan sen, että tuntoaistikin voisi olla mukana, koska siten asiat voisivat jäädä paremmin mieleen. LO2:n ja H1:n vastauksissa oli paljon samankaltaisuutta. Molemmat huolehtivat siitä, että museoesineet eivät välttämättä kestäisi fyysistä tutkimista, mutta olisi hienoa, jos kestäisivät, “jos kaikki ois mahdollista”. Heidän mukaansa esineiden kokeileminen ja asioiden tekeminen

herättäisi lapsissa ja nuorissa todennäköisesti kiinnostusta ja auttaisi painamaan asioita mieleen. LO1 veisi elämyksellisyyttä vieläkin pidemmälle käyttämällä laadukkaita vr-laseja. Hän mainitsi jo lasien itsessään herättävän mahdollisesti oppilaiden mielenkiintoa, joten historiaan tutustuminen tulisi siinä ohella.

5. Pohdinta

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten luokanopettajaopiskelijat ja historian pääaineopiskelijat hyödyntäisivät tiettyä, samaa museotilaa oppimisympäristönä, miten he motivoisivat oppilaita ennen museovierailua ja sen aikana, sekä miten he kehittäisivät museoita ajatellen lapsia ja nuoria. Tutkimuksen aineistona olivat Turun yliopiston Katse historiaan -hankkeen (Suomen Akatemia 2021–2026) keräämät haastatteluaineistot, taustatietolomakkeet, katseenseuranta-aineistot ja osallistujien kirjoittamat vastaustekstit. Aineistoja analysoitiin aineistolähtöisesti.

Tutkittaessa sitä, miten luokanopettajaopiskelijat ja historianopiskelijat hyödyntäisivät tiettyä, samaa museotilaa oppimisympäristönä, havaittiin, että tutkimuskysymykseen ei ole yksiselitteistä vastausta. Osallistujille tuli mieleen monia erilaisia tapoja hyödyntää tilaa oppimisympäristönä. Selviä teemoja oli kuitenkin havaittavissa. Useaan kertaan mainittiin muun muassa osallisuus, kontekstin luominen ja tilan esineistö. Moni osallistuja mainitsi erityisesti opettajalähtöisiä työtapoja. Kaksi osallistujista ehdotti toiminnallista työtapaa, ja toisella heistä ajatus oli lisäksi oppilaslähtöinen, sisältäen myös vuorovaikutusta vertaisten kanssa. Valintoja perusteltiin pääasiassa omien kokemusten mukaan. Opettajalähtöisiä työtapoja perusteltiin niiden antamalla mahdollisuuksilla tarjota oppilaille historiallista kontekstia ja historiallista empatiaa museotilaan liittyen.

Seuraavaksi tutkittiin sitä, kuinka luokanopettajaopiskelijat ja historian opiskelijat motivoisivat oppilaita ennen museovierailua ja sen aikana. Osallistujien vastaukset analysoitiin ensin aineistolähtöisesti kuten muissakin tutkimuskysymyksissä, ja sen jälkeen niistä etsittiin vielä seuraavia motivaation osa-alueita: tavoitteet, tunteet, odotukset, pätevyys, autonomia ja yhteisöllisyys (Lepola & Vauras, 2002, 15; Deci & Ryan, 2008, 182).

Kaikkien osallistujien mainosteksteissä nousi jollakin tavalla esille vertailu menneen ajan ja nykyisyyden välillä. He kaikki mainitsivat myös huoneessa olevia esineitä. Varsinkin pientä sänkyä pidettiin erikoisena ja kiinnostavana huonekaluna, ja sen mainitsemisen kautta haluttiin lisätä oppilaiden kiinnostusta ja odotuksia vierailua kohtaan. Kaikki osallistajat pyrkivät mainosteksteissään ennen vierailua lisäämään oppilaiden tunteita ja odotuksia vierailua kohtaan. Tämä tuli joissakin vastauksissa esille myös siten, että osallistajat antoivat tiloista vihjeitä, mutta eivät halunneet paljastaa niistä liikaa etukäteen. LO1:n vastaukset erosivat muiden vastauksista siten, että hän ideoi oppilaille ennakkotehtävän ja tavoitteita jo

ennen vierailua. Decin ja Ryanin (2008, 182) itsemääräämisteorian elementeistä useammassa mainostekstissä nousi esille yhteisöllisyyden ja autonomian kokemusten vahvistamista.

Vierailun aikana osallistujat motivoisivat oppilaita monin eri tavoin. Yhtenä keinona olivat tarinalliset työskentelytavat, jotka auttaisivat oppilaita samaistumaan historiallisiin tilanteisiin ja kokemaan historiallista empatiaa. Tarinallisuus motivoisi oppilaita herättämällä tunteita ja tarjoamalla yhteisöllisyyden kokemuksia. Toinen useassa vastauksessa esille noussut teema oppilaiden motivaation herättelemiseksi museovierailun aikana oli osallistavuus ja toiminnallisuus. Osallistujat keksivät oppilaille osallistavia tehtäviä, joilla he motivoisivat oppilaita tavoitteiden asettamisen kautta. Parhaimmillaan osallistavat tehtävät voisivat olla hyvin motivoivia oppilaille, sillä niissä voitaisiin yhdistää yhteisöllisyyttä, tavoitteellisuutta, onnistumisen kokemuksia ja positiivisia tunteita.

Kolmantena tutkimuskysymyksenä oli, miten luokanopettajaopettajaopiskelijat ja historian opiskelijat kehittäisivät museoita ajatellen lapsia ja nuoria. Tähän liittyen kaikki osallistujat tiedostivat lasten mahdollisen rajallisen keskittymiskyvyn. Lapset ja nuoret tarvitsisivat heidän mukaansa ikätasolleen sopivia museo-opasteita ja -näyttelyitä. Opastuksen tulisi olla lasten ja nuorten uteliaisuutta ja mielenkiintoa herättävää sisältäen esimerkiksi napakkaan muotoon laitettuja tietoja sekä lapsille mielenkiintoisia faktoja. Mielenkiintoa voi herättää monipuolisten työtapojenkin, kuten erilaisten tehtävien avulla.

Kolmelta osallistujalta kysyttiin, miten he kehittäisivät museoita, jos kaikki olisi mahdollista. Heidän vastauksistaan oli huomattavissa, että osallistujat halusivat loputtomilla resursseilla lisätä lasten ja nuorten museokäynteihin elämyksellisyyttä. Osallistujat pohtivat sitä, että museoesineet eivät välttämättä kestäisi fyysistä tutkimista, mutta olisi hienoa antaa lasten koskea esineisiin, jos kaikki olisi mahdollista. Heidän mukaansa esineiden kokeileminen ja asioiden konkreettinen tekeminen sekä tuntoaistin käyttäminen herättäisi lapsissa ja nuorissa todennäköisesti kiinnostusta ja auttaisi painamaan asioita mieleen. Myös interaktiivisuuden, virtuaalitodellisuuden ja draaman hyödyntäminen mainittiin.

Osallistujien vastauksissa kaikkiin tutkimuskysymyksiin oli kiinnostavaa, miten he päätyivät niihin. Varsinkin luokanopettajaopiskelijoiden vastauksista oli toisinaan havaittavissa todennäköisesti opinnoista tai työelämästä omaksuttua kasvatustieteellistä ajattelua. Toisaalta monet osallistujien ratkaisuksista vaikuttivat intuitiivisilta. Osallistujat mainitsivat usein omakohtaisen kokemuksen perusteluna ratkaisuilleen; he toteuttaisivat ideoita, joista itse pitäisivät, ja siksi arvelivat niiden olevan myös lapsista kiinnostavia. Toisaalta osa heistä

kyseenalaisti ajattelunsa välillä epäillen, kiinnostaisivatko lapsia sittenkään samat asiat kuin itseä. Pohtiessaan, kuinka opastaisivat lapsiryhmää museossa, moni vastaajista päätyi opettajalähtöiseen työskentelytapaan, mutta myöhemmissä pohdinnoissaan kaikki halusivat kehittää museoita lapsilähtöisempään suuntaan. Tämä voi kuvastaa museoissa yleisemminkin jo pidemmän aikaa käynnissä ollutta muutosta aikuislähtöisyydestä kohti lapsilähtöisyyttä; kuin vanhasta tottumuksesta osallistujillekin ensimmäiseksi mieleen tulevat perinteisemmät, aikuislähtöiset toimintatavat, mutta sitten muistetaan, että toisinkin voisi toimia.

Tutkimuksen luotettavuutta saattoi heikentää se, että Katse historiaan -hankkeen haastatteluissa tutkimusharjoittelijat olivat muotoilleet kysymyksiä omin sanoin, minkä seurauksena joidenkin kysymysten merkitys oli muuttunut, jolloin vastaukset eivät olleet kaikilta osin vertailtavissa. Kysymys ”Jos kaikki olisi mahdollista, miten museoita pitäisi mielestäsi kehittää erityisesti lapsia ja nuoria ajatellen?” oli esitetty osallistuja H2:lle viitaten edelliseen kysymykseen: ”No tää o ehkä jo vähä toho äsköseenki kysymyksee, mut voit lisätä jos tulee jotai muuta mielee, et mitä ois museoissa sellasta mitä vois vielä enemmän kehittää, niinku erityisesti lapsille ja nuorille?” Tällöin haastateltavalle jäi mainitsematta osuus ”jos kaikki olisi mahdollista”, eikä hän sen vuoksi ehkä käyttänyt vastauksessaan mielikuvitustaan samalla tavalla kuin muut osallistajat, joille kysymys esitettiin haastattelun käsikirjoitukseen kirjatussa muodossaan. Myös joissakin muissa kysymyksissä oli vastaavanlaisia epätarkkuuksia. Katse historiaan -hankkeen tutkimusryhmä oli antanut tutkimusharjoittelijoille luvan muotoilla kysymyksiä omin sanoin, mutta kysymysten lukeminen suoraan paperista olisi ollut tätä tutkimusta ajatellen parempi ratkaisu.

Luotettavuuteen saattoi vaikuttaa heikentävästi myös se, että osa tutkittavista oli saattanut vierailulla museoalueella useita kertoja ja tutustua tiloihin hyvin etukäteen, kun taas toisille vierailu saattoi olla ensimmäinen. Näin ollen tutkittavat saattoivat olla keskenään erilaisessa asemassa, mikä saattoi vaikuttaa heidän vastaustensa vertailtavuuteen.

Kolmas luotettavuuteen mahdollisesti vaikuttanut seikka oli osallistujien halu vastata oikein tai miellyttää haastattelijaa. Katse historiaan -hankkeen tutkimusharjoittelijat korostivat osallistujille aineistonkeruun aikana, ettei tehtäviin ole oikeita tai vääriä vastauksia. Osallistuja on silti saattanut jännittää tai esimerkiksi hävetä omia vastauksiaan, ja näin olla kertomatta kaikkea. Osallistuja on esimerkiksi voinut kertoa olettamansa ”oikean” tavan hyödyntää tilaa opastuksessaan sen sijaan, että olisi kertonut miten todellisuudessa itse haluaisi hyödyntää tilaa.

Tässä tutkimuksessa yhdistettiin kasvatustieteellistä tutkimusta historian ja kulttuurintutkimuksen teemoihin, ja tutkimuskohteena olivat eri tieteenalojen opiskelijoiden näkemykset. Tutkimuksesta voi olla hyötyä sen kohteena olleille tieteenaloille.

Tutkimustuloksista voi olla konkreettista hyötyä, kun opettaja pohtii museoretken järjestämistä oppilailleen. Opettaja saa tuloksista ideoita tutkimuksessa esitellyn kaltaisen tilan hyödyntämiseen osana opetusta ja oppilaiden motivaation nostamiseen retkeä kohtaan. Ideoita voidaan hyödyntää myös muihin vierailuihin koulun ulkopuolella ja muihin oppiaineisiin kuin historiaan.

Tutkimustuloksissa on kehitysideoita museoille lasten ja nuorten näkökulmasta. Kehitysideat tulivat maisterivaiheen opiskelijoilta; tulevilta luokanopettajilta, joilla oli pedagogista näkemystä, sekä historian opiskelijoilta, joilla oli asiantuntemusta omalta alaltaan. Monet ideat kumpusivat osallistujien näkemistä museoiden lapsille kehittämistä aiemmista sisällöistä, joita osallistujat kehittivät pidemmälle. Osallistujien mainosteksteissä oli ideoita myös museoiden markkinointiin lapsiyleisöille, ja vastausten analysointi motivoinnin näkökulmasta saattaa tarjota museoille uusia ajatuksia materiaaliensa kehittämiseen.

Tätä aihetta voisi tutkia lisää laajemmin esimerkiksi erilaisia tiloja ja aihepiirejä hyödyntäen ja eri henkilöiden näkökulmista. Erityisesti lasten näkemyksiä olisi hyvä tutkia, sillä tässä tutkimuksessa he olivat vain kuviteltu kohderyhmä museotilojen esittelylle ja mainostamiselle. Tutkimuksessa myös pohdittiin, miten museoita voisi kehittää juuri lapsia ja nuoria ajatellen. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan kuultu lapsia itseään, mikä olisi aiheellista, jos halutaan kehittää museoiden lapsille suunnattua toimintaa pyrkien lapsilähtöisyyteen.

Lähteet

- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2008). Self-Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development, and Health. *Canadian Psychology* 49 (3), 182–185.
- Heinonen, J. & Lahti, M. (1988). Museologian perusteet. Suomen Museoliiton julkaisuja 34. Gummerus.
- Huopainen, R. (2000). Tulevaisuuden museossa. Teoksessa J. Vilkkunen (toim.) *Näkökulmia museoihin ja museologiaan*. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hänninen, K. (2000). Minkälainen on monipuolinen museokäynti? Teoksessa J. Vilkkunen (toim.) *Näkökulmia museoihin ja museologiaan*. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kallio, K., & Elo, P. (2004). Museo oppimisympäristönä. Suomen museoliitto.
- Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
- Lepola, J. & Vauras, M. (2002). Oppiminen ja motivaation kehittyminen. Teoksessa E. Lehtinen & T. Hiltunen (toim.) *Oppiminen ja opettajuus*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja B: 71, 13–38.
- Palviainen, R. (2000). Museopedagogiikka muuttuvassa maailmassa. Teoksessa J. Vilkkunen (toim.) *Näkökulmia museoihin ja museologiaan*. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (2014). Määräykset ja ohjeet 2014:96. Next Print oy.
- Piispanen, M. (2008). Hyvä oppimisympäristö. Oppilaiden, vanhempien ja opettajien hyvyyskäsitteiden kohtaaminen peruskoulussa. Gummerus kirjapaino oy.
- Salonen, P., Lehtinen, E. & Olkinuora, E. (1998). Expectations and beyond: The development of motivation and learning in a classroom context. Teoksessa J. Brophy (toim.) *Advances in research on Teaching*. JAI Press: 7, 111–150.
- Stolare, M., Ludvigsson, D. & Trenter, C. (2021). The educational power of heritage sites. *History Education Research Journal* 18 (2), 264–279.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Törrönen, J. (2017). Virikehaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Vastapaino.

Liitteet

Liite 1. Katse historiaan -hankkeen 3. vaiheen haastattelun käsikirjoitus

Teema 1: Toiminta tutkimustilanteessa	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tässä haastattelussa on kolme osaa. Aloitetaan puhumalla videoista ja vastauksistasi.
Hae tilan K tai S video (tila jossa osallistuja kävi ensin). Näytä video.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kävit ensin tässä tilassa. Katsotaan sen tilan video. Voit itse kelailla videota. 2. Muistatko jotain erityistä tämän tilan katselun ajalta? 3. Katsotaan millaisen tekstin kirjoitit vastaukseksi. 4. Lukisitko sen ääneen ja kertoisitko miten päädyit tähän vastaukseen? 5. Haluaisitko lisätä vastaukseesi nyt jotain? (ei kirjoiteta; vain suullisesti) 6. Millaisen vaihtoehdoisen tekstin olisit voinut laatia? 7. Miksi tällainenkin teksti olisi mielestäsi sopiva?
Hae tilan K tai S video (tila jossa osallistuja kävi toisena). Näytä video.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kävit ensin tässä tilassa. Katsotaan sen tilan video. 2. Muistatko jotain erityistä tämän tilan katselun ajalta? 3. Katsotaan millaisen tekstin kirjoitit vastaukseksi. 4. Lukisitko sen ääneen ja kertoisitko miten päädyit tähän vastaukseen? 5. Haluaisitko lisätä vastaukseesi nyt jotain? (ei kirjoiteta; vain suullisesti) 6. Millaisen vaihtoehdoisen tekstin olisit voinut laatia? ➤ Miksi tällainenkin teksti olisi mielestäsi sopiva?

Teema 2: Menneisyyden esittäminen ja lapset ja nuoret	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Puhutaan seuraavaksi lapsista ja museoista.
Pysäytä video tilan K kohdalle, etsi kohta jossa tila näkyy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Millä tavoin käyttäisit tämän tapaista historiallista ympäristöä opastuksessasi, eli kun oppilasryhmä olisi paikan päällä? 2. Miksi tekisit näin?
Pysäytä video tilan S kohdalle, etsi kohta jossa tila näkyy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Millä tavoin käyttäisit tämän tapaista historiallista ympäristöä opastuksessasi? 2. Miksi tekisit näin?
Jätä näkyviin tila S	<ol style="list-style-type: none"> 1. Unohdetaan hetkeksi nämä tilat. Jos voisit itse valita, niin millaista historiallista ympäristöä tai materiaalia mieluiten esittelisit tällaiselle kohderyhmälle? <ul style="list-style-type: none"> ➤ Miksi? 2. Mitä muuttaisit kulttuurihistoriallisissa museoissa lapsia ja nuoria ajatellen? <ul style="list-style-type: none"> ➤ Miksi?

	<p>3. Jos kaikki olisi mahdollista, miten museoita pitäisi mielestäsi kehittää erityisesti lapsia ja nuoria ajatellen?</p> <p>➤ Miksi?</p>
Teema 3: Menneisyyden esittäminen ja haastateltava itse	
Jätä näkyviin tila S	<p>1. Puhutaan vielä tähän loppuun vähän sinusta itsestäsi.</p>
Jätä näkyviin tila S	<p>1. Kerro omasta taustastasi. Mitä opiskelet?</p> <p>2. Käytkö usein historiallisissa ympäristöissä tai kohteissa?</p> <p>3. Onko tämä Luostarinmäki sinulle tuttu paikka?</p> <p>➤ Jos, millä tavoin?</p> <p>4. Millaisessa historiallisessa ympäristössä tai miljöössä viihdyt? Anna esimerkki.</p> <p>➤ Kerro tarkemmin [tästä ympäristöstä; <i>mainitse haastateltavan mainitsema tärkeä paikka</i>].</p> <p>➤ Miksi juuri tämä ympäristö on jäänyt mieleesi?</p> <p>5. Mikä historiallinen ympäristö on ollut sellainen, josta koit oppineesi jotain erityistä? Anna esimerkki.</p> <p>➤ Kerro tarkemmin [tästä ympäristöstä; <i>mainitse haastateltavan mainitsema tärkeä paikka</i>].</p> <p>➤ Mitä tarkalleen ottaen opit?</p> <p>➤ Miksi tämä ympäristö on jäänyt mieleesi?</p> <p>6. Mikä historiallinen ympäristö on ollut mielestäsi erityisen elämyksellinen? Anna esimerkki.</p> <p>➤ Kerro tarkemmin [tästä ympäristöstä; <i>mainitse haastateltavan mainitsema tärkeä paikka</i>].</p> <p>➤ Miksi tämä ympäristö on jäänyt mieleesi?</p> <p>7. Nyt on puhuttu historiallisista ympäristöistä. Menneisyyttä käsitellään myös muun muassa romaaneissa, elokuvissa, muistomerkkien avulla, videopeleissä ja vaikka missä.</p> <p>➤ Millä tavalla historialliset ympäristöt ovat mielestäsi erilaisia kuin muut tavat käsitellä menneisyyttä?</p> <p>➤ Millä tavalla historialliset ympäristöt ovat mielestäsi samanlaisia?</p> <p>8. Se olikin viimeinen haastattelukysymys ja jäljellä olisi enää taustatietolomakkeen täyttö. Haluaisitko kertoa vielä jotakin?</p>

Liite 2. Katse historiaan -hankkeen tutkimustiedote

TUTKIMUKSEN VASTUULLINEN TUTKIJA: KT, DOS., MARJAANA PUURTINEN

YHTEYSTIEDOT: MARJAANA.PUURTINEN@UTU.FI , +358 50 339 4928

TUTKIMUSORGANISAATIO: TURUN YLIOPISTO

TUTKIMUKSEN RAHOITTAJA: SUOMEN AKATEMIA (2021–2026)

TUTKIMUSTIEDOTTEEN PVM: 7.9.2023

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Katse historiaan -hankkeessa tutkitaan miten historian ammattilaiset, alaa opiskelevat ja siitä kiinnostuneet harrastajat käsittelevät menneisyyden esittämistä visuaalisissa aineistoissa. Kasvatustieteellisiin menetelmin kerätty tutkimusaineisto toimii myös historiateoreettisen pohdinnan pohjana.

Hankkeen kolmannessa osatutkimuksessa selvitetään miten eritaustaiset aikuiset tarkastelevat historiallisia interiöörejä annetun tehtävänannon valossa ja miten he pohtivat toimintaansa ja vastauksiaan jälkikäteen.

TUTKIMUKSEN TOTEUTUSTAPA JA OSALLISTUJAT

Tutkimus toteutetaan Turun museokeskuksen hallinnoimalla Luostarinmäen museoalueella.

Tutkimustilanteessa osallistuja tarkastelee historiallisia interiöörejä ja vastaa kirjallisesti tarkasteltuihin tiloihin ja historian opettamiseen liittyviin tehtäviin. Interiöörien tarkastelun aikana osallistujan silmänliikkeet ja pupillin koko tallennetaan katseenseurantalaseilla. Tämän jälkeen osallistujaa haastatellaan. Haastattelun aikana katsotaan osallistujan omia katseenseurantavideoita interiöörien tarkastelujen ajalta. Haastattelutilanne taltioidaan videokameralla siten, että osallistujan kasvot eivät näy tallenteessa. Tutkimustilanteessa teetetään myös taustatietokysely. Tilaisuus kestää haastattelun kestosta riippuen 70–90 minuuttia.

Osallistujiksi kutsutaan (a) historia-alan maisterivaiheen opiskelijoita, jotka ovat suorittaneet opettajan pedagogiset opinnot (60 op; ~15 henkilöä) sekä (b) luokanopettajan tutkinto-ohjelman maisterivaiheen opiskelijoita (~15 henkilöä). Ryhmiä voidaan täydentää muilla historia-alan ja kasvatustieteen opiskelijoilla, tai tutkimukseen voidaan koota kolmas osallistujajoukko (c) vapaaehtoisista, historiasta kiinnostuneista aikuisista, jolloin tutkimuskysymyksiä muokataan asianmukaisesti.

Tutkimus toteutetaan suomeksi. Osallistujalta edellytetään normaalia lähi- ja kaukonäköä tai voimakkuudeltaan sopivien piilolinssien käyttöä. Luostarinmäen museoalue on portaiden, kynnysten ja epätasaisen alustan takia esteellinen.

TUTKIMUKSEN HYÖDYT JA HAITAT OSALLISTUJALLE

Tutkimuksen avulla osallistuja pääsee tutustumaan maksutta Luostarinmäen museoon sekä katseenseurantamenetelmään ja menetelmän tuottamaan tutkimusaineistoon. Haastattelun yhteydessä osallistujalle voidaan tarjoilla virvokkeita.

Humanistisen tiedekunnan opiskelijat voivat pyytää osallistumisestaan merkinnän humanistisen tiedekunnan luento- ja seminaaripassiin. Luokanopettajan tutkinto-ohjelman opiskelijat voivat pyytää osallistumisestaan merkinnän opintojaksoilla Tutkimusseminaari I ja II käytettävään graduseminaaripassiin.

Tutkimuksessa ei näytetä järkyttävää materiaalia eikä haastattelukysymyksissä oteta käsittelyyn arkaluontoisia teemoja.

OSALLISTUJAN OIKEUDET

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Osallistujalla on oikeus kysyä lisätietoja tutkimuksesta ja keskeyttää osallistuminen tutkimukseen syytä ilmoittamatta ja ilman minkäänlaisia kielteisiä seurauksia ko. tutkimushankkeen tietosuojaselosteen mukaisesti.

TUTKIMUSAINIESTON KÄYTTÖTARKOITUS JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Tutkimuksessa kerätään osallistujalta *nimi, yhteystiedot ja allekirjoituksella vahvistettu suostumus tutkimukseen osallistumiseen, katseenseuranta- ja audioaineistoa interiöörien katselun ajalta, kirjallisia vastauksia* annettuun tehtävään, *haastatteluaineistoa ja taustatietoja*. Aineistojen avulla selvitetään miten eritaustaiset osallistujat tarkastelevat historiallisia interiöörejä annetun tehtävänannon valossa ja miten he pohtivat toimintaansa ja vastauksiaan jälkikäteen.

(Jatkuu seuraavalla sivulla)

Alla kuvattuja aineistoja voivat käsitellä vastuullisen johtajan lisäksi tutkimusryhmän muut jäsenet tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla. Kaikkia aineistoja säilytetään Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti.

a) *Tutkittavan nimi, yhteystiedot ja allekirjoituksella vahvistettu tietoon perustuva suostumus tutkimukseen osallistumiseen.* Tutkittava antaa yhteystietonsa tutkimusryhmälle tutkimusajankohdan sopimisen yhteydessä ja vahvistaa tutkimustilanteessa allekirjoituksellaan suostumuksensa osallistua tutkimukseen. Nimi ja osallistujalle annettu tunniste/pseudonyymi sekä skannatut allekirjoitetut lomakkeet säilytetään erillään muusta tutkimusaineistosta Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti. Osallistujan yhteystiedot hävitetään mahdollisimman pian tutkimustilanteen jälkeen.

a) *Katseenseurantalaseilla kerättävä katseenseuranta-aineisto sekä tallennuksen aikainen audiotallenne.* Käytettävä katseenseurantalaiteisto tallentaa (1) etukameranäkymän, (2) kohdat joihin osallistujan katse etukameranäkymässä kohdistuu sekä (3) osallistujan pupillin koon 50-100 Hz taajuudella.

Katseenseurantalaaseihin integroitu (4) mikrofoni tallentaa puheen. Osallistujaa ei pyydetä vastaamaan suullisesti kysymyksiin interiöörien tarkastelun aikana, mutta taltioinnin aikana mahdollisesti kertyvää audioaineistoa käsitellään kuten muitakin tutkimuksessa kerättäviä video- ja audiotallenteita (ks. kohta d).

b) *Kirjalliset vastaukset annettuihin tehtäviin.* Osallistuja vastaa annettuihin tehtäviin sähköisellä lomakkeella ja Turun yliopiston hallinnoimalla laitteella. Aineisto tallennetaan yliopiston hallinnoimalle palvelimelle.

c) *Haastattelun aikainen video- ja audiotallenne sekä niistä tehtävät litteraatiot.* Videotallenteella kuuluu tutkittavan ääni sekä näkyy mahdollisesti tutkittavan keho kokonaan tai osittain. Osallistujan kasvoja ei lähtökohtaisesti kuvata. Audiotallennetta käytetään varataltiointivälineenä. Haastattelut litteroidaan. Litteroinnin toisessa vaiheessa haastatteluista poistetaan arkaluontoiset ja tutkittavan tunnistamiseen liittyvät seikat (työ- ja opiskelupaikat, omaisten nimet jne.). Haastatteluista julkaistaan vain käsiteltyjä sitaatteja, joista vastaajaa ei voi tunnistaa.

d) *Taustatiedot.* Osallistuja vastaa sähköiseen taustatietokyselyyn Turun yliopiston hallinnoimalla laitteella. Kysely on laadittu siten, ettei osallistujaa voi tunnistaa pelkkien lomakkeelle annettujen tietojen perusteella. Aineisto tallennetaan yliopiston hallinnoimalle palvelimelle.

Allekirjoitetut suostumuslomakkeet, nimi- ja tunnistelista, video- ja audiotiedostot sekä alkuperäiset, anonymisoimattomat litteraatiot säilytetään tietoturvallisesti enintään Suomen Akatemian myöntämän rahoituskauden ajan, eli 31.8.2026 saakka. Osallistujalla on mahdollisuus pyytää vastuulliselta tutkijalta skannattu versio allekirjoitetusta suostumuslomakkeesta.

Osatutkimuksessa kerätty anonyymi tai anonymisoitu aineisto (katseenseuranta-aineisto, anonymisoidut litteraatiot, taustatiedot) voidaan arkistoida myöhempää tutkimuskäyttöä varten toistaiseksi Turun yliopiston suosittelien käytäntöjen mukaisesti. Tavoitteena on, että aineiston käsittely mahdollistaa sen tai sen osien avaamisen tutkimuskäyttöön Turun yliopiston datapolitiikan mukaisesti.

TUTKIMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Tutkimuksen tuloksia voidaan julkaista esim. tieteellisissä kausijulkaisuissa, konferenssiesityksissä, ammatillisissa julkaisuissa sekä populaareissa tiedejulkaisuissa.

Liite 3. Katse historiaan -hankkeen tutkimuslupalomake

OSALLISTUJAN SUOSTUMUS: KATSE HISTORIAAN / OSATUTKIMUS 3 TUTKIMUKSEN VASTUULLINEN
TUTKIJA: KT, DOS., MARJAANA PUURTINEN YHTEYSTIEDOT: MARJAANA.PUURTINEN@UTU.FI , +358
50 339 4928 TUTKIMUSORGANISAATIO: TURUN YLIOPISTO TUTKIMUKSEN RAHOITTAJA: SUOMEN
AKATEMIA (2021–2026) LOMAKKEEN PVM: 3.10.2023

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Katse historiaan -hankkeessa tutkitaan miten historian ammattilaiset, alaa opiskelevat ja siitä kiinnostuneet harrastajat käsittelevät menneisyyden esittämistä visuaalisissa aineistoissa.

Kasvatustieteellisin menetelmin kerätty tutkimusaineisto toimii myös historiateoreettisen pohdinnan pohjana.

Hankkeen kolmannessa osatutkimuksessa selvitetään miten eritaustaiset aikuiset tarkastelevat historiallisia interiöörejä annetun tehtävänannon valossa ja miten he pohtivat toimintaansa ja vastauksiaan jälkikäteen.

TUTKIMUKSEN TOTEUTUSTAPA JA OSALLISTUJAT

Tutkimus toteutetaan Turun museokeskuksen hallinnoimalla Luostarinmäen museoalueella.

Tutkimustilanteessa osallistuja tarkastelee historiallisia interiöörejä ja vastaa kirjallisesti tarkasteltuihin tiloihin ja historian opettamiseen liittyviin tehtäviin. Interiöörien tarkastelun aikana osallistujan silmänliikkeet ja pupillin koko tallennetaan katseenseurantalaseilla. Tämän jälkeen osallistujaa haastatellaan. Haastattelun aikana katsotaan osallistujan omia katseenseurantavideoita interiöörien tarkastelujen ajalta. Haastattelutilanne taltioidaan videokameralla siten, että osallistujan kasvot eivät näy tallenteessa. Tutkimustilanteessa teetetään myös taustatietokysely. Tilaisuus kestää haastattelun kestosta riippuen 70–90 minuuttia.

Osallistujiksi kutsutaan (a) historia-alan maisterivaiheen opiskelijoita, jotka ovat suorittaneet opettajan pedagogiset opinnot (60 op; ~15 henkilöä) sekä (b) luokanopettajan tutkinto-ohjelman maisterivaiheen opiskelijoita (~15 henkilöä). Ryhmiä voidaan täydentää muilla historia-alan ja kasvatustieteen opiskelijoilla, tai tutkimukseen voidaan koota kolmas osallistujajoukko (c) vapaaehtoisista, historiasta kiinnostuneista aikuisista, jolloin tutkimuskysymyksiä muokataan asianmukaisesti.

Tutkimus toteutetaan suomeksi. Osallistujalta edellytetään normaalia lähi- ja kaukonäköä tai voimakkuudeltaan sopivien piilolinssien käyttöä. Luostarinmäen museoalue on portaiden, kynnysten ja epätasaisen alustan takia esteellinen.

TUTKIMUKSEN HYÖDYT JA HAITAT OSALLISTUJALLE

Tutkimuksen avulla osallistuja pääsee tutustumaan maksutta Luostarinmäen museoon sekä katseenseurantamenetelmään ja menetelmän tuottamaan tutkimusaineistoon. Haastattelun yhteydessä osallistujalle voidaan tarjoilla virvokkeita.

Humanistisen tiedekunnan opiskelijat voivat pyytää osallistumisestaan merkinnän humanistisen tiedekunnan luento- ja seminaaripassiin. Luokanopettajan tutkinto-ohjelman opiskelijat voivat pyytää osallistumisestaan merkinnän opintojaksoilla Tutkimusseminaari I ja II käytettävään graduseminaaripassiin.

Tutkimuksessa ei näytetä järkyttävää materiaalia eikä haastattelukysymyksissä oteta käsittelyyn arkaluontoisia teemoja.

OSALLISTUJAN OIKEUDET

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Osallistujalla on oikeus kysyä lisätietoja tutkimuksesta ja keskeyttää osallistuminen tutkimukseen syytä ilmoittamatta ja ilman minkäänlaisia kielteisiä seurauksia ko. tutkimushankkeen tietosuojaselosteen mukaisesti.

TUTKIMUSAINIESTON KÄYTTÖTARKOITUS JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Tutkimuksessa kerätään osallistujalta nimi, yhteystiedot ja allekirjoituksella vahvistettu suostumus tutkimukseen osallistumiseen, katseenseuranta- ja audioaineistoa interiöörien katselun ajalta, kirjallisia vastauksia annettuun tehtävään, haastatteluaineistoa ja taustatietoja. Aineistojen avulla selvitetään miten eritaustaiset osallistujat tarkastelevat historiallisia interiöörejä annetun tehtävänannon valossa ja miten he pohtivat toimintaansa ja vastauksiaan jälkikäteen.

(Jatkuu seuraavalla sivulla)

Alla kuvattuja aineistoja voivat käsitellä vastuullisen johtajan lisäksi tutkimusryhmän muut jäsenet tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla. Kaikkia aineistoja säilytetään Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti.

a) Tutkittavan nimi, yhteystiedot ja allekirjoituksella vahvistettu tietoon perustuva suostumus tutkimukseen osallistumiseen. Tutkittava antaa yhteystietonsa tutkimusryhmälle tutkimusajankohdan sopimisen yhteydessä ja vahvistaa tutkimustilanteessa allekirjoituksellaan suostumuksensa osallistua tutkimukseen. Nimi ja osallistujalle annettu tunniste/pseudonyymi sekä skannatut allekirjoitetut lomakkeet säilytetään erillään muusta tutkimusaineistosta Turun yliopiston tietoturvaohjeiden mukaisesti. Osallistujan yhteystiedot hävitetään mahdollisimman pian tutkimustilanteen jälkeen.

a) Katseenseurantalaseilla kerättävä katseenseuranta-aineisto sekä tallennuksen aikainen audiotallenne. Käytettävä katseenseurantalaitteisto tallentaa (1) etukameranäkymän, (2) kohdat joihin osallistujan katse etukameranäkymässä kohdistuu sekä (3) osallistujan pupillin koon 50-100 Hz taajuudella. Katseenseurantalaseihin integroitu (4) mikrofoni tallentaa puheen. Osallistujaa ei

pyydetä vastaamaan suullisesti kysymyksiin interiöörien tarkastelun aikana, mutta taltioinnin aikana mahdollisesti kertyvää audioaineistoa käsitellään kuten muitakin tutkimuksessa kerättäviä video- ja audiotallenteita (ks. kohta d).

b) Kirjalliset vastaukset annettuihin tehtäviin. Osallistuja vastaa annettuihin tehtäviin sähköisellä lomakkeella ja Turun yliopiston hallinnoimalla laitteella. Aineisto tallennetaan yliopiston hallinnoimalle palvelimelle.

c) Haastattelun aikainen video- ja audiotallenne sekä niistä tehtävät litteraatiot. Videotallenteella kuuluu tutkittavan ääni sekä näkyy mahdollisesti tutkittavan keho kokonaan tai osittain. Osallistujan kasvoja ei lähtökohtaisesti kuvata. Audiotallennetta käytetään varataltiointivälineenä. Haastattelut litteroidaan. Litteroinnin toisessa vaiheessa haastatteluista poistetaan arkaluontoiset ja tutkittavan tunnistamiseen liittyvät seikat (työ- ja opiskelupaikat, omaisten nimet jne.). Haastatteluista julkaistaan vain käsiteltyjä sitaatteja, joista vastaajaa ei voi tunnistaa.

d) Taustatiedot. Osallistuja vastaa sähköiseen taustatietokyselyyn Turun yliopiston hallinnoimalla laitteella. Kysely on laadittu siten, ettei osallistujaa voi tunnistaa pelkkien lomakkeelle annettujen tietojen perusteella. Aineisto tallennetaan yliopiston hallinnoimalle palvelimelle.

Allekirjoitetut suostumuslomakkeet, nimi- ja tunnistelista, video- ja audiotiedostot sekä alkuperäiset, anonymisoimattomat litteraatiot säilytetään tietoturvallisesti enintään Suomen Akatemian myöntämän rahoituskauden ajan, eli 31.8.2026 saakka. Osallistujalla on mahdollisuus pyytää vastuulliselta tutkijalta skannattu versio allekirjoitetusta suostumuslomakkeesta.

Osatutkimuksessa kerätty anonyymi tai anonymisoitu aineisto (katseenseuranta-aineisto, anonymisoidut litteraatiot, taustatiedot) voidaan arkistoida myöhempää tutkimuskäyttöä varten toistaiseksi Turun yliopiston suosittelmien käytäntöjen mukaisesti. Tavoitteena on, että aineiston käsittely mahdollistaa sen tai sen osien avaamisen tutkimuskäyttöön Turun yliopiston datapolitiikan mukaisesti.

TUTKIMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Tutkimuksen tuloksia voidaan julkaista esim. tieteellisissä kausijulkaisuissa, konferenssiesityksissä, ammatillisissa julkaisuissa sekä populaareissa tiedejulkaisuissa.

OSALLISTUJAN SUOSTUMUS (allekirjoitetaan henkilökohtaisesti tutkimustilanteen alussa)

Annan suostumukseni aineistoni käyttöön tässä lomakkeessa ja tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

Aika ja paikka

Allekirjoitus ja nimenselvennys